

1

זה ונפיקי אקור אלל אם התנה רמיה ואין מקרקין זה קנה ודלי מוכר הסמינה קטנה הנמנהגת או על גבי מסל רח שפיקין שום אדם מיהיה מדיח וכו' שכתב הר"ם ירוס' ומבטלו ז"י מיהו לפי מה שכתב הגדולי או מיהו זה שום דבר עביל ומומרה או לישמע ספסל שמעמי שנוגסי על שם הר"ם ולפיקי דשמי ממוה לרין ספקיה מניחם כל עקל דיש להאמיני

במקום אדם רמיה ספיקו ית לכל אדם מעט מיוחד וכן כמ"צ יוסף וכן וזה בתב התורה ס"ק דעה (פי' לול) הר"ם כתב דלרין ליהוי אם ית ספסל כשמן ערוך (פי' והי נקמין)

ז בתב אדוני אבי הרא"ש אחר ואחד כבדו ואין נוגעים זה בזה: **ב** כתב בתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל בהשבוה שאם הוא חולה

בהשבוה הוא הוא חולה וכו'. אדוני אבי הרא"ש ז"ל בהשבוה שאם הוא חולה

לרמה דעתי לכל מה שמה לסורה ואשתו נדה ואין לו מי שישמשוה וזלחה (ס) מותרת

לעשות דעתי כגון להשטע לו ספן מ"ד רמ"ה) כגם הר"ם דרש"ז לזן על הא' דלפיקי לרין על התנה ספיקו

מדיח לרין או לעשותו לכל שמעמי גופו סתם מעט הנעלה מנהל והוא כל-עקר נעדרו ולמן נוגעים זה מה דקו: ולקלן כזה אם התנה היא רמיה

התקנים שיהיו לרין מותרת לעשות כשהוא חולה רק שמוה: וימיר מותרת וליהי ספיקו דיו ורגלי פירות שמהי ויהיה אלא שספיקו על ידיו ספיקו הוא דומן

והיא מותרת וכן ספיקו ליהי מותרת על ידיו אלא נוגעים מים מותר: ספסל והוא דומן כספסל מוכר אלא לעשות כמיו אם אפשר דומים ודעתי כמיו

כמיו דלפיקי ספיקו שמהי נוגעים זי: ותיבוח למה לא כתב הר"ם מזהר דומה מזהר סתם כמיו ד"ל דמיהה הכוס ית לו סתם נקלם שיעי

כגון להכין כמיו ד"ל שמהל או על הכר וכו' אלא כל קטנה המטה וליהי כמיו אין להס' הימיר כשעושה כמיו ולכן כמיו שמוהי משה צימיר שפסל

ולאמר ועוד ית לומר דל"ל להר"ם כמו שכתוב בהאבות מיתנותו (פי' סוף סוף כ"כ דר"ס) והוא האם שמוה זי (ד"ל) דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

כשעושה ימיר מיהה והשטה אלל מיהה או השטה על אדם צלח ש"ל ספיקו אום ס' כש"כ (והוא האם שמוה זי) ד"ל דלל עיניו שיעי אלא

קכו

הראשון

כלל עשרים ושמונה

ש"ת

מי שאמר שאהיה נגיד אם אעשה דבר פלוני ועבר ועשה
 הוא נגיד של פלגו. ואם מימי הוא הוא ממיר לעצמו
 דלאמרין כשיין דנדרים. אמר דר מימי מזה לעצמו ועבר
 לעצמו. ואם אינו מימי ימיו לו עברה כמו נדוה נחלוס
 שנידן עשרה עי ארס להמירו. אבל לא עניין דממנו הלכתא
 כי הכנס דהתם ממיר נדוה ענדוהו מן העמים.

[אומקין דליש לאפקוחתא כי מפיס ליה לעל דעי
 שריין]. הילך בין ענדוהו בשביל ממון בין ענדוהו על
 עי עברה שפשה כיון עמן דהין נדוה ענדוהו לכל העולם
 הוא. אפילו לעיר שהיא גדולה עומדה וצמין דמפא
 נפקת ואלו מגלמין מודה למלמד איני. ענדוהו לרב
 ומוקי לה במלמד שמה נכסד פנמו. אבל למילי דמפא
 חף מודה לרב.

כלל עשרים ותשעה
 דיני נדה

מפני זה קדושין. הילך לא מיקריא וניה. וגם יפה כמנה
 דנת אמותה נאמנת להעידה. ואמה וסורקין שלום.
 אשר בן הי"ד יודיאל ד"ל
 שאלה. מורי ורבי הי"ד אשר שמייה. הדיעני נא על אשה
 שמתה שלא בשעת נקה ולא בדיקה ובשמרת
 מלה עצמה עמלה מה הוא עליה. אם אמה נוהג להצריכה
 כפרה אם לאו ומה מהא כפרה.
 על האשה ורגנה מאיר ו"ל לא היה מטיל עליה שום דבר
 כי נפ"ץ דעשוקי קאמר כי שלא בשעת נקה ארוס
 הוא. ואם אמה מצריכה כפרה לט וקופו ופרתו. ועוד וו
 האשה לאמר השמיכה לאמה.
 ונדה שצמנה פניה צומת היא תלעה להמירה לעלה.

מצעוה צום רגז רב שנאמנו כהן וחובנו והמירו
 והיטה עמה נט אמותה והעידה שלא נחמדה
 עם גוי אך בעלה צא עליה ענדוהו. ופקת מורי הי"ד
 ידדיה שלא עשאה וניה ונת אמותה נאמנת להעידה.
 והביא ראיה מספר רמב"ם ו"ל. וזה לשון הרמ"ם.
 מורי רבי שארי הי"ד ידדיה יפה כמנה והביא ראיה
 מספר ר"ם דהנא על נדה לא עשאה וניה. והבי אמה
 נמורה. אמר רב אחד אמרן ובר ואמר אמרן מכל
 הערים אסורין מן ממטין אשה נדה. מאי עמיה וניה
 כתיב ולא נדה והאי לאו וניה היא. אלאה צא על אשה
 נדה לא עשאה וניה ובריא לכהן. ומו גרסין נמורה.
 אמר אפי וניה גויה אפונה אקור מאי עמיה כתיב
 הלא. מועטה ומחיי. כל אשר יעשה מכל המועט
 האלה מה לאן עריות שאין מוספין בהן קדושין אף
 וניה גויה אין קדושין מוספין בה. אלאה כל היכה דלון
 קדושין מוספין. זה הוא עשאה וניה. אמר היכה דקדושין
 מוספין. זה לא מיקרי וניה. וניה מוספין זה קדושין
 כדאימה בשלי החולף. אמר אפי. הכל מודים צא. על
 נדה ועל הוניה שאין כולד ממנה. נדה דהא מפסי זה
 קדושין דמחיי ומאי נדהה עליו אפילו בשעת נדהה

קברי עובדי כוכבים אינן מתמאין. ומבאין ראייה מהיכה דנדה
 מליעה נפקת מתקנן. אשמייה רעה לאליהו דהוא קאי שבת
 הקנרות אמר ליה גלאו כהן יבוי מר אמר ליה ולא מתמא

ששאלת אם כהן יוכל ליקח על קברי גוים. איכה פלוגתא
 מדרשמה יז פוקקיס. נרבי שמתין ק יותא דלמנה

ב 1 השואל הוא ר' משה הכהן נבר רובע. ראה לעלה כלל בא. א.
 ובכ"י קמברני: "מורי ורבי חדי". 2 בכ"י: "משובה על ואשה דנת
 רבנא מאי...". (א. י. 36). והשובת מחרים ראה השוכנת פסקים ומנהגים.
 ב. חלק השוכנת מ' צא. 3 י"ד. א. 4 בכ"י קמברני: אבר לאח.
 א 1 רמב"ם סומא מ' פ"א הי"ג ובספר ידאים מ' ש"ב ע' 360.
 2 כ"י ק"י. א. ב. 3 ס.

2 המוקד בסוגריים ליתא כסוגיא שם אלא הוא ספקת דרבינו. ח"ל והאי
 בספקי מרץ פ"ג מ"ו ז' יחד וסבר אבי לא שריין שמה לאפקוחת עי
 דחילא שמה עליה ותלין יומין אפי' דפייטה לבדל דינה ליתא. אלא כי
 מפסי ליה לבדל דיתנה לאחיה שריין ליה. ע"י. 3 פס"ח. א. 4 ח"ו. ב.
 א 1 אסורי ביאה פ"ח ה"א. 2 כ"ב. 3 ס. 4 רביס כ"י י"ט.
 5 ויקרא י"ז. כ"ט. 6 יבמות מ"ט. א. 7 ויקרא מ"ו. ב.

כי קאמר
 ליהוה עלו
 ארס כפס
 יזאל ד"ל

7 עטפה
 דנדרים
 מו ומחיר
 מו מפת
 למרינה
 נה אפילו
 ולמו אצל
 ין לו.

רעה אם
 כיה.
 אצו יוכל
 נדרים
 מה מהו
 ה ליה לא
 ה הארץ.
 יע לקיץ
 הארץ.

ז אם יע
 דה לרבי
 י ואם יע
 זכמה מן

זכות אין
 ויב היינו
 א. ממויז
 ע. ומוין
 ד. למונה
 עייס ליה
 מן ומוין

אמנם הויה רפי בתרא דרבמות יש לרחות ברפשיי בתרא דלעיל אלמא דסבר הלמודא דאין חילוק לרבא הקמי' בהויא כיין דספיקא היא ולא הרחקיה. כין ספיקא לגויה. ותו דבתגריה במימוניי. איתא ח"ל גויה מיל' לאו ומיל' כרת דהא תרתייהו דאורייתא אינן. כתב הרמב"ם: "הורו מקצת בעלי הוראה שאינה אסורה כי היכי דחשו שלא יבנים עצמו לספק כרת ה"ג יש לחוש בסמך לוחסה אלא בתשמיש, אבל שאר פרישות לא שלא יבנים עצמו בספק לאו, אבל לעולם נזכר לומר החמירו עליו שאין כאן אלא חשש בבריהם ע"כ. נראה דרבנן גורו ומחמירי טפי בכרת מבלאו. תצ"ע על זה פי דר"ל שאר פרישות כגון שלא יעזב לא יאכל העול (יבמות פב, א) דלא משמע החם כפרשיי, דמשני נמי רבא החם דיש חילוק בין כרת ללאו לענין הלאה חביקות. ונשיקות דנהנין מהן כמו מתשמיש ולא מקרי באחד ומאה דאינו נמי אלא מדרבנן כמו משוה דחמין. פרישות וכלל תשמיש הן, ומולא שרי אלא לשאר ופרוך תלמודא עלה דרבא והא רבא דאמר דאורייתא פרישות משמע בהדיא דחביק ותשוק דאורייתא אינן לא שגא לאו ול"ש כרת, ופרשייטו דהיינו רבא רפי אסירי.

סימן רגא

שאלה: אשה נידה מרוב שתשב עם בעלה על העגלה ללכת מעיר לעיר, בדרך ה' שלא יעזב בה כלל כגון הוא לפנים הוא לאחור.

תשובה: יראה דשרי. וכמהומה לי קרוב לודאי שהתיר לי אחד מהגדולים, וכן ראיתי מרעתי מספר אנדודי דשריא ואע"ג דכתב מרדכי בפ"ק דשבתי בשם ספר הפרדס משמו של רש"י שאסור לישב על ספסל אחד שאשתו נידה יושבת עליו, וכן נמי דמי להאי. נראה דאין לדמות להוראה זו אלא מילתא דדמיא לה לגמרי שאין בה סברא לחלק, דבולכות נידה כותב עליה דהוראה זו חומרא בעלמא היא, וא"כ נזכר לחלק

שאלה: אשה שרוא תולה. ורצה בעלה ליעזב בה כדי לשמשנה כגון לקומה. ולהשכיבה ולסומכה שרי או אסור.

תשובה: יראה דאסור ליעזב בה אפילו באצבע קטנה, ואע"ג דכתב כיווה דיעזב דאשרי כתב בתשובתי דאם הוא חולה ואין מי שישמשנו וזולה מותרת לשמשנו וכלבד שתוהו ביותר מהרצת פניו דיו ורגליו והצעת המטה ע"כ. מהכא היה משמע דשרי דתמא קאמר דמותרת לשמשנו. אמנם נזכר לומר דר"ל שימשו בלא גניעה כגון להשיט לו דבר מידה לידו וכן שאר שימושין שהן בגניעה על ידי דבר אחר, ואפי'

סימן רגב

אם ח"ל דר"ל כגון להקימו ולהשיבו ולסומכו, ומשום דלאו מילי דחביבה נעוהו כהרצת פניו ובהצעת המטות בפניו אלא מילי דעבדות נעוהו, מ"מ אין ללמוד היטב משם לג"ז. דר"ל דוקא כשהוא חולה והיא בריאה שרי, כיון דחולה הוא ליכא למיחש להרגל עבירה דאין יצור מתעבד עליו מפני שתשש בוחו, ואין האיש מתקשה אלא לרצונו ואין דרך להתאות בחולתי, ולהרגל דידה לא חיישנן דאין אשה תעבדת בפה, ואף אם יהיה תעבדת אין בו כח להתאות ולהקשות, אבל כשהיא חולה והיא בריאה איכא למיחש להרגל עבירה שמה יצור מתעבד עליו ועייטנה, ובחולתי דידה אין קפידא כל כך, דאפשר לשמש

שאלה: אשה שרוא תולה. ורצה בעלה ליעזב בה כדי לשמשנה כגון לקומה. ולהשכיבה ולסומכה שרי או אסור.

תשובה: יראה דאסור ליעזב בה אפילו באצבע קטנה, ואע"ג דכתב כיווה דיעזב דאשרי כתב בתשובתי דאם הוא חולה ואין מי שישמשנו וזולה מותרת לשמשנו וכלבד שתוהו ביותר מהרצת פניו דיו ורגליו והצעת המטה ע"כ. מהכא היה משמע דשרי דתמא קאמר דמותרת לשמשנו. אמנם נזכר לומר דר"ל שימשו בלא גניעה כגון להשיט לו דבר מידה לידו וכן שאר שימושין שהן בגניעה על ידי דבר אחר, ואפי'

9. ד"ה מה לי אסור לאו. 10. ד"ה הוא רבא. 11. פ"ד מאישות אוח ח. 12. צ"ל רמב"ן - נדה סג, ב.
 9. ד"ה מה לי אסור לאו. 10. ד"ה הוא רבא. 11. פ"ד מאישות אוח ח. 12. צ"ל רמב"ן - נדה סג, ב.
 סי' רגא: 1. רמ"א (פי קציה סיף). 2. מהרי"ד אורן - [נעמי לקטיי ח"ב עמ' 23 וע"ש בשם מהרי"ל]. 3. ח"י אנודה שבמ"ס מהרי"ו (עמ' ק"ט סוף סוף כ"ב). 4. סי' רל"ח. 5. לפנים איתא שם בשם צננת פנתי, ובאמת כן איתא לפינוי בראב"ן סי' של"ח, ואילו בהפדוס לרש"י ל"ט מ"ד. 6. שער דורא הל"כ ה"כ סי' י"ח. 7. מהרי"א ת"ל. 8. רמ"א שם. וע"כ.
 סי' רגב: 1. שריע (פי קציה סט"ז) וע"כ, וע"י כה"ג שם מהב"ז (ח"א סי' ב'). 2. סי' קצ"ה. 3. כלל כ"ט-ס"ו. 7.

תרומת

סימן רנג - רנר

הדשן

רה

עמה בחילה: וכה"ג. תנן פ"ק. דשבת (יא, א) לא יאכל הוב עם הזבה מפני הרגל עבירה, דייק החם במרחבי דרוקא הוא אסור לאכול ממה שאכלה היא אבל היא אינה אסורה ממה שאכל הוא; אלמא דאין הרגל עבירה תלה אלא בו, וכן העתק אחד מהגדולים בשם גדולי דאשה חולה ובעלה רופא אסור למשש לה הזפק, וא"כ כ"ש

סימן רנג

שאלה: בתור כנס בתולה היתה מטרות בשעת החופה וכתב ללות: או"כ, ומכל מקום לא בעל אותה עד שחזרה ופירסה נידה אסורים הן עוד לחתיחה כל שומר אצלם או לאו.

תשובה: יראה דצריך להתיישב בדבר, דבחוראה זו איכא פלוגתא דרבנן. אחד מן הגדולים הורה לאסור הואיל ולא בעל עדין כדמשמע ליטנא ותלמודא (כתובות ד, א) בסתמא, לא שנו אלא שלא בעל וכו'. ונדו מרבנותא: הנידו ואמר דמה שאמר הספר דבלא בעל אסור להתייחד, היינו דווקא היכא ולא הוות חזיא לבעול בתחילת החופה. חיישינן דילמא תקף עליו יצור, אבל בנדון דידן דחזינן דלא תקף

סימן רנר

שאלה: בטרם עיזות ומקומות נענים הנשם לטובל בטרות כל השנה ואין מוחים בידם. ולמה לא נוחש לדברי כמה נאונים דפסקו דחיישנן לרבייה נטפין על החולין וא"כ לא עלתה לה מטבלתה ודרי הוא עיזין כבדת.

תשובה: יראה דמן הדין היה לנו לחוש בדבר, דנאונים קמאי ובתראי סבירא לזה לחומרא זו. קמאי: הרמב"ם; בשם רי"ח; בתראי: מהר"ם; ואשרי; כולם

- 4. סי' וליז. 5. מהר"ם קלוזיני - נעפוי לקט"י ח"ב עמ' ע"א. 6. לפי שם פי. 7. שיער (שם סי' י"ז) ועצ"כ דמשמע מתנה ומביין (סי' קכ"ז) דבמקום שאין רמא אחר שרי. עש"ך (מק"ם) וקטור"ח שם, ועי' משי"ב ע"ד כ"ש (אבהע"ז סי' כ' מק"א), ועי' גירא ירד שם. 8. דיה כאן באבלת וידה.
- פי' רנר: 1. ניל שנתנו למחריש סי' שי"ב. 2. לית. 3. רמ"א (סי' קצ"ב סי' ט"ז) ועי' סי' (מק"ז) מה שהשיג ע"ד רבינו דלא רמי להויא דשור המוער, וכתי יישבו בקטור"ח שם דהכינ סתם ברי"א בחוקת כשרות הן, ע"ש. ועי' ש"ך (מק"א).
- פי' רנר: 1. סי' ע"ז דבדין וכהו בראש דלהן. 2. עי' ר"ח שבת סה, א (שי"ס וולנא). 3. עי' מבי"ב ד"פ סי' קצ"ג. 4. הל"י מקואות סי' י'. 5. ספר הישר חז"ר סי' רפ"ה, ב וסי' רנ"ז. 6. שבת סה, ב ד"ה דאמר. 7. עש"ן רמ"ז. 8. עי' ח"א סי' של"ח. 9. סי'

החזיר לכלי ראשון מותר
 לו לשנות ממנו אחריו
 שנשתנה בהורק מכלי
 אלו כלי. וכן אם שנת
 הוא תחילה היא מותרת
 לשנות אחריו דתני לא
 יאכל. הוב עם הובת.
 ובגמרא קא נמי בההוא
 עובדא אכל עמי ולא
 אמריה אכלתי עמי או
 אכלתי יחד ושתינו יחד.
 ואם שנתה והוא אינו
 יודע ששתנה שמונתו
 שאינה צלבה להגיד לו
 אלא מנתחו לשנות
 שאין כאן דרך תבה מלל.
 עכ"ל הגי' במימוני
 ס"פ י"א: (ובאלפס
 מסכת שבת הגי' בשם
 ר"י אם רגלין לאובל
 בידו מקערה אחת
 כשהיא סתורה או סגי
 אם ארכלת בקערה בפני
 עצמה בנדרתה ואין
 שינוי אחר:).

שנתה אשתו ככוס
 של יין ואחריה שנתה
 איש או אשה שמונת
 לבעלה לשנות אחריה,
 כיון שלא שחה אחריה
 ממש אלא בהפסק איש
 או אשה ששתו ביניהם.
 עכ"ל הגי':

החזיר לכלי ראשון מותר
 לו לשנות ממנו אחריו
 שנשתנה בהורק מכלי
 אלו כלי. וכן אם שנת
 הוא תחילה היא מותרת
 לשנות אחריו דתני לא
 יאכל. הוב עם הובת.
 ובגמרא קא נמי בההוא
 עובדא אכל עמי ולא
 אמריה אכלתי עמי או
 אכלתי יחד ושתינו יחד.
 ואם שנתה והוא אינו
 יודע ששתנה שמונתו
 שאינה צלבה להגיד לו
 אלא מנתחו לשנות
 שאין כאן דרך תבה מלל.
 עכ"ל הגי' במימוני
 ס"פ י"א: (ובאלפס
 מסכת שבת הגי' בשם
 ר"י אם רגלין לאובל
 בידו מקערה אחת
 כשהיא סתורה או סגי
 אם ארכלת בקערה בפני
 עצמה בנדרתה ואין
 שינוי אחר:).

כחוב בא"י כל מלאכות
 שהאשה עושה
 לבעלה נדה עושה
 לבעלה אפילו בפניו
 ואפילו הצעה המטה
 ממש רק בלא מניעה
 סדן אבל שלא בפניו
 אפילו פנישת סדן מקי
 מותר בימי נידותה ובכמי
 ליבונה עכ"ל א"י:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

הנדה הכוס על השלחן
 א"כ על ידי היכר כגון
 שמונתו בידה דשמאל
 או כל דבר שהוא היכר
 וכשם שאסרה למוזג לו
 כך הוא אסור למוזג לה.
 י"ד סימן קצ"ה:

עמ התשב"ץ ח"ג נח ג"ח

לכן להפסיק צ"ח מלוקק המלוכלך לנשנה ומחמת לפסוק מיום המחרת שצעה ימים ולצטוף שצעה ימים עובלת צליל שמיני אם מרעה, ואם מתחמת מהגניס מטעול למחרת שהוא יום שמיני למחלת ספירתה³⁶, ויום שפסקה לינו מן המנין כמות שהיו עושות צוות כומיים³⁷, ואף על פי שהראיה ז"ל³⁸ היה מיקל צומן הוא שהידיות מונות שצעה נקיים, אין לסמוך עליו, כיון דמחזיקין להו טועות ודין דקין זכות, וקודם ענינה מדקו ענינה, וכן צלל יום, ואם לא דקקה אלא ראשון ושניעי דיה, אבל אם לא דקקה ראשון ושניעי צריכה לספור שצעה ימים אמרים צדדיקה, דצעיני ספורים צעיניו, והכי אימא צפרק מיעוקם³⁹, וכן פסקו האחרונים ז"ל⁴⁰, וצדיקה זו היא שמתכניס בגד לכן או למר גופן בחורין ובסקרין עד מקום שהשמת דש, והכי מוכח צפרק קמא דנידה⁴¹, ואם עעמה צמינין תמחיל לספור מאומו יום שהוא צרור לה אם דקקה זו ותצדוק בסוף המנין, ואם לאו תספור ספירה אמרת צדדיקה.

[יא] ענינה נידה היא צליל שמיני, דלמימא צמנינה פרק שני⁴² וציומא פרק יום הסיפורים⁴³ וצפסמים פרק אלו דצרים⁴⁴ וצנידה פרק מיעוקם⁴⁵, וכן הוילת. ואם ענינה ציוס שמיני ומשם ואילך עלמה לה ענינה, ואם ענינה ציוס שניעי, כמב רב אמר משבחה⁴⁶ שלא עלמה לה ענינה, ומימה הוא, שהי לא אמרו צמנרה צפרק מיעוקם⁴⁷ אלא שלא משמש צאומו יום, שמה מראה צאומו יום מחמת שמיני ותפסור, ומכל מקום אי אפשר למלוך על הגאון ז"ל⁴⁸.

[יב] האשה נעולת דרך גדילתה, שאינה צריכה להרמיט וליכנסיה יומר מדלי ולא להגביה ורועומיה יומר

(מודר שיעורל עמי לו). וחילוק זה פסק הרמ"א י"ד סי' קנה סעיף ג.
 35 וראה שריע סי' קצה טו ז' וברמ"א.
 36 עיי' בדרכיה סי' קצה סק"ז בשם הלבוטן נטע, דדייני אין בנדרים הולכין רחוק מנוחה.
 37 בענין טומאת משכב ומושב עיי' בהרחבה לקמן ס"ד סי' רל.
 38 לכאורה משמע ברבני רבינו שוק בבין השמשות נהגו ללבוש חלוק לבן ולא בכל הדי נקיים, וכן משמע ברבני ירוחם נהיגו כי ח"כ ויכא טור ז' א' עיי' בספר שולחן ערוך המקוצר לריי רצאבי ח"ו סי' קנא סעיף יא אות ב, שהוכיח מדברי רבינו שהתנהג ללבוש לבן כל הדי נקיים. מן בסי' קצו טע' ג' לא הוכיח כלל לבישת לבן, והרמ"א כתב שהתנהג ללבוש לבנים, ועיי' בטוהרת הבית לריי יוסף ח"ב עמ' רצב.
 39 נידה טו, ב.
 40 שם לג, א.
 41 בדק הבית בית ז' שער ה (כה, ב). שיטת הראי"ה הוכיחה גם בפירוט רבינו לברכות לא, א.
 42 נידה טו, א.
 43 ספר התרומה סי' פח, וכתב בשו"ע נידה סי' ה, אמום קצו טע' ד.
 44 א, יב, א, וכן הוכיח הראשון נידה סי' ה, אמום שם לכאורה מוכח דין בדיקת חורים וסדיקים, ולא עד מקום שהשמש דש, ועיי' שושריע סי' קצו סעיף ו' ובב"י ובב"ח שדנו באריכות האם צדין שתכניס כ"כ בעומק.
 45 א, ב, א, 46 פת, א.
 47 ברפוס שני חוקין יחאשה, והוא ברין צ, ב.
 48 טו, ב.
 49 שאילתא צו, 50 נידה שם.
 51 ובשו"ע נידה סי' קצו טע' ה פסק להקל.

הנפש⁴⁹, וכן אם היא מיעטלת. אבל אם אינה מיוחדת לה, אם המיעט היא רמזה ואינן מתקיינין זה לזה ודאי מומת, שלא אמרו אלא קרינה אבל זה אינו אלא ייסוד, ואף על פי שבשאר עריות אסור להתייחד, עם אשמו נידה מומת להתייחד, כדאימא צפרק קמא דמחורות⁵⁰ וצפרק הרק⁵¹, ובסנהדרין⁵² אמרינן כהאי סוגיה צפוטניס⁵³, ובלדג שמהיה יסנה בכלי מצע מיוחד לה, והוא בכלי מצע מיוחד לו.

[ז] בלחות⁵⁴ שנינו אל מרנה שמה עם האשה, בלחות אמרו קל וחומר בלחות מבירו, ובלחות דר' נמן⁵⁵ פירש בלחותו נידה, ורש"י ז"ל⁵⁶ פירש בלחותו טוהרה.

[ח] צעת החולי, אם אסורה קרינה זה לזה והלעה וכל הדברים האסורים משום הרחקה, אם לא. הרשב"א ז"ל⁵⁷ החמיר כזה במשנה⁵⁸, ולא המיר אלא אם כן יש צורך פיקוק נפש ואין אחר צעיר שיעשו לדברים אלו על דיו, ולפי הנראה אפשר להקל צאטורין דרעין⁵⁹ להתרפאות בהם שלא צמקום סנהה דמוחמ צפרק כל שעה⁶⁰, וכל מה שאפשר להחמיר כזה הוא צדדים, הנכנסים בגוף שאין מחוספאין בהם אלא צמקום סנהה, וכן כמב הרמב"ן ז"ל⁶¹ נספר מורת האדם⁶², מכל מקום אם אפשר על ידי אמרים לא נמיר איסורה דרעין⁶³.

[ט] ליעב צבגיה צעודה לצושה ית להמרחק⁶⁴, אבל כשאין עליה מומת, שלא נאמר משכב ומושב שלה אלא לטהרות, אבל לצענה לא⁶⁵.

[י] האשה צריכה לצדוק אם עתמה יום שפוסקת בו, והגו השנים לצווש מלוק לכן צ"ח השמשות⁶⁶, או לכרוך צבד

22 סוף שער הפרשה, בהסבר הראב"ד להשובת רב האי גאון, ובמיטה והמיוחדת לה האיסור אף כשאינה במיטה.
 23 מכאן עד סוף הספיקו מוכח ברבני ירוחם נהיגו כי ח"כ (וכד טור ב'; שם מוכח זה בשם הר"ש בן הרשב"י, וכלל אופן זו הוספה מאחרות בספר שהי' ה"י ק"ס לרבנן), הביאו הב"י בסי' קצה, והב"י מחמיר אף במיטה רחובה, וכן נפסק בשו"ע וברמ"א שם סעיף ג'. וראה ע"ד כשיורי ברכה סי' קצה אות טו שהשווה בין דברי רבינו כאן לדברי לעיל סי' מב, והוא דברי תשובה סי' קצה ס"ף לג.
 24 ד, א.
 25 עירובין ס"ב, א.
 26 ל, א.
 27 שו"ע ז, ג.
 28 פ"א מ"ה.
 29 מוכח ברש"י על המשנה שם, אך לא נמצא בשתי גווחאות אודות ילפוניו (עיי' פ"ז ה"ב), וראה דברי רבינו כמגן אבות על משנה זו (מהדורות הרב זניי ובהערות שם, ועיי' במבוא של שכתר לאודיני מהדורת עמ' 17 ואילך שקטע זה נמצא בבתי מהגניח, עיי"ש).
 30 פ"א מ"ה.
 31 מלוחות לדב"ן סי' קכו.
 32 כשיטת הרמב"ן בהשוואתו לפה"י ע"ג שגג, שאיסורי קרינה לעריות הם רק מדרבונן, ופסוקים כה, ב, וראה בספר ברי השולחן סי' קצה סעיף ט' בבאורי' וק"מ, וראה להוכיח מדברי רבינו כאן שכל מה שהתני הוא רק צדדיקה חללי ממש, ולא כל צדדיקה (יש להשיך שמה מדוגמאות וליכנסיהם שהחכמי כשאלה ברש המימן הם שימושם שאינם ממש חללי, והחלי, ובתשובה רבנו לא חילק, ועיי' שם).
 34 ענין הסנהה

שאלות

רבינו דוד בן זמרא ותשובות א

סימן אלף עה (א)

סימן אלף עו (ב)

שאלה ראובן נשבע לאשתו שלא ישא אחרת עליה ומרדה בו ואינה רוצה לשמשו אם יוכל לישא אחרת בלא רשותה או אם צריך התרה או אם שהתה עשר שנים ולא ילדה ואינה רוצה ליתן לו רשות מה יעשה האם יהא יושב ובטל:

התשובה עיקר הדבר כן הוא דמפייס לה ואם לא נתפייסה מתירין בה ואם עדיין עומדת במרדה יתירו לו שבועתו וישא אשה אחרת ולא יחוש לשבועה אעפ"י שהיתה לרצונה ולתועלתה שלא ינשבע על מנת לישב בטל מפריה ורביה ולעבור על דברי תורה לבטל את המצוה שהרי מה שחייבתו תורה דהיינו שאר וכסות פטור מהם כ"ש במה שנתחייב הוא מעצמו. וכן הדין במי ששהה עמה עשר שנים ולא ילדה דאנן סהדי דע"מ כן לא נשבע לה ואפילו נשבע לה אחר ששהתה עשר שנים שלא ישא אחרת ה"י נשבע לבטל את המצוה במי שנשבע שלא ינשכך ובטוחה של מצוה שלוקה משום שבועת שוא ויושב בטוחה והכא נמי לא שוא שו מצות עשה ה"ו מ"ע וכל זה מיירי בשלא ילד דברים המותרים עם דברים האסורים אבל אם ילד דברים המותרים עם דברים האסורים חלה השבועה ובנידון דידן נמי מגו דחיייל שבועתו אשאר נשים שאינן ראויות לקיים בהם מצות פריה ורביה כגון עקרה וקנה ואילונית חיילא נמי אשאר נשים. ואע"ג דשבועה אינה חלה על המצוה אפילו בכולל דברים של רשות תירץ הרמב"ן ז"ל דהנ"מ כלום עשה אבל בשב"א ואל תעשה חיילא בכולל זמ"מ בנידון דידן אפילו שתהיה שבועה בכולל אין שפייסה בדברים שדרכן של נשים להתפייס ולא נתפייסה אנוס הוא ומתירין לו שבועתו ונשוא אשה הראויה לבנים. ועיין בתשובות ריב"ש ז"ל בסימן צ"ח. הכלל אם נשבע שלא ישא עליה אשה הראויה לבנים אין שבועתו כלום ואם היה נדר הנדרים חלים אפילו על דבר מצוה ואם אמר שלא ישא שום אשה חלה השבועה בכולל ואם פייסה ולא נתפייסה אנוס הוא ומתירין לו וישא אשה אחרת. והנראה לענ"ד לכתבתי.

שאלה ראובן ואשתו שהיו במחבואה ואין שם אדם לשמשם וחלתה והיא נדה אם יוכל בעלה ליגע בה כגון להשכיבה ולהקימה ולעשות צרכיה ואם הוא רופא אם יוכל לממש לה הרפק ואם הוא אומן אם יוכל להקצו לה דם ואם יש חילוק בחולי שיש בו סכנה לחולי שאין בו סכנה:

התשובה לכאורה היה נראה דדבר זה אסור ואפילו ליגע בה באצבע קטנה וכן השיב מהר"ד ישראל בתשובה בספר תרומת הרשן וחלק ז"ל בין חלה היא לחלתה היא דאם חלה היא מותר לפי שחשש כחו ואינו בא לידי עבירה. וכן כתב הרא"ש ז"ל בתשובה ז"ל דאם הוא חולה ואין לו מי שימשנו וזולתה מותרת לשמשו ובלבד שתזוהר ביותר מהרצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה ע"כ. אבל חלתה היא אסור לשמשה שמא יצרו יתגבר עליו ויבא לידי עבירה והיא לא תמנענו שהרי תשש כחה. והשתא ניהא הא דמשמע איפכא בפ"ק ובתובנות כאן באבילות וידיה אסור כאן באבילות וידיה אסור כיון שהיא בכחה לא תשמע אליו. וכן כתב בשם אחר מן הגדולים דאשה חולה ובעלה רופא שאסור למשש לה את הרפק. ולפי עניות דעתי אין הרברים אמורים אלא בזמן שאין לה מי שימשנה אלא הוא דמחייבין ליה לשכור לה אשה שימשנה ואם חלה הוא לא מחייבין לה לשכור מי שימשנו ודייקין לה דקאמר דאם הוא חולה ואין לו מי שימשנו לו אין מי שימשנו אבל לאחרים יש. ודכותה אסור מהר"ר ישראל ז"ל השאלה ששאלו מלפניו ז"ל אשה שהיא חולה ורצה בעלה ליגע בה וכו' משמע שצריך רצה ליגע בה אבל בני"ד שהם במחבואה ואין שם מי שימשנה וכי ינחנה שחמות אין זה דרכי נועם. וא"ת הרי ערה וכל אביוהא אמרינן ימות ואל יעבור מההיא עובדא דההוא דהעלה לבו טיגא. לא קשיא כלל דהחם בא החולי מחמת העבירה ולפיכך ימות ואל ידבר עמה מאחורי הגדר. אבל הכא לא בא החולי מחמת העבירה, ואפילו חולי שאין בו סכנה אני

לתשובת לב הלומדים והמעיינים נרם יאיר

חלק ד' של שאלות ותשובות רבינו הרדב"ן זל"ה הוא העתק מחודש ממהדורת ווארשא דשנת תרמ"ב הנפוץ עד ימינו, ולא רצינו לשנות את סדר התשובות משום שכך בסדר זה הוא מופיע בכל ספרי השו"ת עד היום. ובווארשא דאו העתיקוהו וסידרוהו על פי דפוס ליוורנו שנת ת"כ הדפוס הראשון של שו"ת רבינו הרדב"ן, (אשר רכים מהרבנים דאו מכנים את הספר חלק א') ע"כ לא רצינו לשנותו והשארנוהו במתכונתו כי בכל ספרי השו"ת דהיום נקרא ח"ד.

אומר שמוחזר כיון שאי אפשר אלא בו שהרי אין הרפואה תלויה בעשיית האיסור והשטא רחוקה היא שיבא עליה. מכמה טעמי חדא כיון שהגיע חוליה עו שצריך אחר להשכיבה ולהקימה אין אדם מתאוה לה בו אין אדם מתאהה אל המתה. ותו כיון שהיא חולה ויש לה חולשה לא תניחנה ולא חיישנה שמא יבא עליה באונס. ותו דאפילו הנכרים מרחיקין את הנדה כ"ש ישראל הקדושים וכ"ש מיתה וחולה. ותו דאין זה דרכי נועם שאפילו שאין לה סכנה עכשיו אפשרי קרוב הוא שע"י שאין מי שישכיבה ויקימה תבא לדי חולי שלש בו סכנה. אבל מדינא שלא יתחזק פניה יתן ורגליה שהם דברים של חיבה ביותר ואם היא מטוכנת אצל הרחיקין אפשר לו להשליך מים על פניה ורגליה ואם אי אפשר אלא בהציה ממש מותר. שאין לך דבר עומד בפני פקוד נפש ולא דמיא להך עובדא כדכתיבנא לעיל. ואם לאו דמסתמיא אמינא דיותר קל הוא רחיצת פניה וכו' מרחיצת פניו כיון שכך הרכה בזמן שהיא טהורה חיישנה שמא יתגבר וצרו עליו אבל הוא אין תרין דוחין פניה וכו' ולפיכך לא יתגבר וצרו עליו. וכ"ש שאם היה בעלה רופא ואין שם אלא הוא שמתיר למשש לה הדפס. ואומן להקח לה דם גמי מותר דכאומנותיה טריד:

שוב מצאתי ששאלו להרשב"א ז"ל באשה חולה ואין בה סכנה ובעלה רופא ויש שם רופאים אחרים והשיב ז"ל דבר זה איסור ונתן בת שני טעמים חדא ואין מתירין לחולה אלא שבות דאמירה לנכרי אבל שבות אחר לא אפילו שאיסור קורבה הוא הבגן. ותו כיון שיש שם אחר אפשר באחר לדעתו עיקר איסורו הוא מטעמא בתרא דאי מקמא כיון שאין שם אחר המלא תמות והוא לא יכיר מה הוא צריכה וכ"ש בידון דידן כיון שצריך אחר להקימה ולהשכיבה שיכול למשש לה הרחיק האיל ואין שם אחר ומורה הרב ז"ל בכרצא בכו. והנראה לענין כתבתי שוב ואיתי שכתב בעל ספר כפתור נפרח כן ח"ל מותר למשש הדפס לאשתו נדה אפילו בחולי שאין בו סכנה אפילו שיש שם הרפא אחר אלא שאינו בקיא בזה מטעמא דאמרינן כעבידותיה טריד כדאמרינן גבי מריבץ מין במינו

שמוחזר להכניס כמכחול בשפופרת דעבידותיה טריד וליכא פריצותא ולא אסרה תורה אלא קריבה המביא לדי ערוה שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה. גם הטעם הראשון שכתב הרשב"א ז"ל רוב פוסקים חלוקים עליו הריא"ף והרמב"ם ז"ל מכללם שכתבו שכל חולה שאין בו סכנה מותר ע"י מלאכה שאינה גמורה אפילו ע"י ישראל. והרא"ש ז"ל נסתפק והרמב"ן ז"ל החיר ע"י שניו ואיסור קריבה ודאי מדרבנן היא דאי מן התורה אפילו בשאר עריות נמי. ואם אי אחא אומר. כן לא שבקת חיי לכל בריה שאסור ליגע בבתו או באחותו ואין סברא לחלק בין איסורי שבת לשאר איסורין דרבנן שהרי ביטולי עכורים מותר לחולה שאין בו סכנה. כללא דמלתא דבגדון דידן כ"ש מרוד דמותר וכן אם יש בה חולי של סכנה. אבל אם אין בה חולי של סכנה אם יש שם רופאים אחרים בקיאים כמו בעלה ראוי לסמוך על הרשב"א שהחמיר. אבל אם אין שם בקיאים כמו בעלה מותר:

סימן אלף ע"ב

שאלה ראובן גרש את נשיו ואח"כ שדך אשה ונשאח על הנאי זה וזה לשון התנאי בשטר השדוכים ועוד התנו ביניהם שיהיו נשיו שגרש אסורות עליו בהנאת תשמישן לדעת הכלה ולדעת אביה ואמה וכל זה בקנין שלם וכו'. וזה לשון תנאי הכתוב בשטר הכתובה. גם קבל עליו שלא ישא אשה אחרת עליה עד שיפרע לה כל מה שהנא חייב לה בשטר זה ויפטרנה בגט כשר ועוד התנו ביניהם שיהיו נשיו שגרש אותן אסורות עליו בהנאת תשמישן כאמו ואחותו ואיסור תשמיש נשיו כמו שזכרנו למעלה לדעתה ולהנאת אביה ואמה וכו'. והנה טוען אבי הבת בהשאת בתו שראובן קדש את נשיו המגורשות ומתייתר עמיהן ולא קיים תנאו וכיון שכך שיתן לבתו כתובתה ויפטרנה בגט כשר. וראובן טוען שלא בטל את תנאו שהרי לא נשא אלא קדש בלבד וקדושין לתור ונשואין לתור ואינו מחוייב להוציא את זו עד שיכנס את נשיו וישא אותן או אחת מהן. גם בענין האיסור טען שמה שכתוב בשטר הכתובה הוא עיקר כיון שהוא

מעשה אחרון וההיא שעמא מתחייב בכתובה ובשטר הכתובה כתוב כאמו ואחותו והווי מתפס ברבר האסור ואינו כלום ואפילו שאלה אין צריך לפי שראובן תלמיד חכם. ועוד טען אבי הבת שמאחר שאינו רוצה לגרש את בתו שיקיים תנאו ויאסור את גרושותיו ועליו כראוי ושלא יתייחד עמהן שבתו אינה יכולה לסבול זה שעל הנאי זה נאות לו. טען ראובן שאינו רוצה לקבל על עצמו תנאי אחר יותר ממה שכתוב בשטר הכתובה. יורה המורה הדין עם מי וכדת מה לעשות:

תשובה הדין עם ראובן כמה שטען דקדושין לחוד ונשואין לחוד ולכמה דברים חלוקה מקודשת מנשואה ואפילו לענין הבא עליה ובלשון התנאי אדם נמי לא קרו לקדושין נשואין והנודר הנאה מהנשואות מותר במקודשות ואפילו תימא דאיכא ספקא מי"מ יד בעל השטר על התחתונה. ובניד סברא הוא דאין אשה מתקנאה אלא כיון חברתה חו"א אם היא מתקנאה בקדושין לבד בטלה דעתה אצל כל הנשים. והדין עם ראובן ג"כ כמה שטען שאין רוצה לקבל על עצמו יותר ממה שכתוב בשטר הכתובה וזה פשוט מאד. אבל כמה שטען שאינו רוצה לאסור נשיו עליו בזה איני רואה את דבריו מכמה טעמים. חדא שליון שכתוב בשטר השדוכים שיהיו נשיו אסורות עליו בהנאת תשמישן ל' סמן אותו תנאי נכתבה הכתובה ומה שהוסיפו לכתוב כאמו ואחותו אין זה למתפס אלא כמוסיף או שנתכוון להטעותם ולא הוציל כלום. ותו דעד אין לא אוליגן בתר שטר הכתובה. שהוא עיקר אחרת. אלא בזמן דלשון הכתובה סותר לשון שטר השדוכים בהדיא אבל בנידון דידן אין סתירה כלל. ומה שטען שחלה בדעתה ודעת אביה תנאי כי דעתם יתיר להחמיר באיסור בכל ערדי החומרא. ואע"ג דבת הדין ז"ל בריש שבתות דאפילו אם פירש הנודר אם תלאו בדבר האסור אינו נדר והכי משמע ומהא דתניא הרי עלי שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין כיום שמת בו אביו וכו' ושעמא שתלאו בדבר הנודר אבל אם תלאו בדבר האסור אינו נדר מי"מ בגדון דידן כיון שחלה בדעתה וברעת אביה דעתם

הוא להחמיר וכדכתיבנא וכ"ש שהלשון הכתוב בשטר השדוכים מסייע לזה. לפיכך אם ירצה ראובן לקיים אשתו זו יקיים תנאו ויאסור גרושותיו עליו כראוי. ואם לא ירצה יגרש את אשתו זו ויתן לה כתובתה. והנראה לענין כתבתי:

סימן אלף ע"ד

שאלה ראובן גרש את אשתו ואח"כ נתייחד עמה בפני עדים שרואין אותו והוא אינו רואה אותם ושניהם מודים שבעל לשם קדושין אם נתבטל הגט בכך או לא:

תשובה לא נתבטל הגט בכך שאדם יודע שהמקדש בינו לכין עצמו אין קדושין קדושין ולא בעל לשם קדושין. ומה שאומר עתה שבעל לשם קדושין אינו נאמן שמפני שראה שיש עדים אומר כן. וכן כתב הרשב"א ז"ל שאם היו העדים רואין ואינן נראין לו שלא נתבטל הגט שאדם יודע שאין קדושין בלא עדים עכ"ל. ומינה שאם הוא יודע שיש שם עדים שרואים אותו אעפ"י שאינו רואה אותם גמר ובעל לשם קדושין ונתבטל הגט אעפ"י שאומר שלא בעל לשם קדושין כיון שלבו גס בת לא שביק היתרא ואכיל איסורא ולא עשה בעילתו בעילת זנות. והנראה לענין כתבתי:

ושוב מצאתי כתובות הרא"ש ז"ל כן. אבל מה שיש להסתפק אם הם אין יודעים שיש שם עדים ועדים רואין אותם ושמעו דבעל לשם קדושין וכן המקדש אשה ככה"ג מאי. וניל דחוששין לקדושין מהאי טעמא גופיה דכיון דאדם יודע שאין קדושין בלא עדים לא הוציא דבריו לבלטלה אלא אמר בדעתו שמא יש עדים רואים אתו וכיון לקדשה ואמר דבריו על הספק ודברים של טעם הם:

סימן אלף ע"ה

שאלה על מה שמכנו בכל זה המלכות שלא להתפלל תפלה בלחש אלא כולם תפלה אחת הצבור ושלוחם ומדין הגמרא נראה שצריך להתפלל תפלה בלחש:

אדעתא דהכי הרי עלתה לו טבילה ותו לא
 פקעה; עד כאן לשונו, עיין שם.
 ונראה לזכור שיש לפקפק בדין זה
 ושחידה הפרי חדש ד"ל ממה
 דאיתא גמרא דשבת דף קלא"ט עמוד ב'
 אמריה דרב רב הונא מיהו אדם על
 המשמרת זכיום טוב לתלות בה המותים
 ותולה בה שמרנים. אמר רב אשי והוא
 תלה בה דמונים, דמקמי מאי שנא מהא
 דתניא מטילין שכר במעד וכי, ומשני
 התם לאו מוכחא מלתא הכא מוכחא
 מלחא, ופירש רש"י והוא דתלי בה דמונים
 כרישא דמוכחא מלתא דמעיקרא לאו
 לשמויה תליא, עיין שם, דהרמב"ן והר"ן
 פירשו דהכי קאמר והוא דתלה בה דמונים
 בהשא מקמי דתלה בה שמרנים, הא תולה
 שמרנים וחזור ותולה בה דמונים אסור, דכי
 תולה בסוף דמונים אמרין דלשמו תלאה,
 ועכשיו ששמך ואין צריך לו משמש בה
 לשאר צרכיו, וכן דבריהם למטין, עד כאן
 לשונו, עיין שם, ולפי זה ק"ש איך פשיטה
 להרב הפרי חדש הכלל שהענה זבונות
 כשהטביל להשתמש בצונן, סגי להשתמש
 בחמץ ואף על פשיטתו לא השתמש
 בצונן כלל, זהא בעינן שיהיה נזכר במעשיו
 שהטביל כשי' להשתמש בצונן, ואי לא
 משתמש בצונן מאן זמכח על כגותו
 דאומנים הטביל אבריג השתמש בחמין
 ועבר על גזות דחיים, וכל טעמיה דלכוש
 דכל דמאמר אדם הטביל בעבור הצונן
 ונשתמש בצונן בשעת צוננו, אמנם
 שהטביל ומחיתו, ואם כן, איך השתמש
 בו חלה בצונן, כי אם בחמין בהיבא מוכח
 והטבילו בהיתר, ואם נאמר משום חומר
 איסור שבת החמירה טפי, הנה זה נתכן
 לומר בהיבא דחזוין תרי עיני המפורשים
 בדברי רבוננו ד"ל והם סתורים זה לזה,
 או נבא לחלק בהכי כדי לישב דבהיים;

שאלה יב

שאלה, אשה מניקה שמשח עם בעלה
 וראתה דם בער, שילה שנאסרה
 בו, איך בעלה חלה אונס למשכב זאמן, לו
 שום אדם להקימו ולהשיכו ולקושיט לו
 דבר הצריך, והיא עני ואין לה להביא
 מותר בשכירות, ובפרט לחשמיש הלילה,
 אם מותר שחטבול אשהו חוף שבעה נקיים
 כדי שתוכל לשמשו, והיא אינה סומכת על
 אותה טבילה בשביל ביאה, אלא הקצו
 שתשמשנו דוקא, ואחור שבעה נקיים
 תחזור לטבול טבילה גמורה לצורך ביאה,
 ויבא דברו הטוב ושכרו כפול מן השמים
 תשובה, מ"ן ד"ל בס"מ אקציה יסעיה
 מי ששמשנו זולתה מתרת לשמשו, ורק
 שתזהר ביחוד שתוכל להזהר מרחצת פניו
 ורגלו, והעצמה המטה בפניה עיני שם,
 ומקור דין זה הוא בהרא"ש ש"ל, וכתב מ"ן
 בבית דוסף, שגוראה בהדיה דכל דאיתא נמי
 ששמשנו אפילו על ידי הדיק, לא שיהיה
 לה ששמשנו בכלל להביא שם מתרומת
 השן שהחלה לה לשמשו, ושמעו בבלי
 גביה, דהיינו שתושיט לו על ידי דבר
 אחר, ואפילו להקימו ולהשיכו ולתמוכו
 נמי מתרומת שם, דלאו מלל דתלביב ננהו,
 עיין שם, והיה אם היא חולה פסק מ"ן ד"ל
 אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, כגון

להקימה ולהשיכו ולתמוכה, ולמפורש
 הטעם בבית יוסף בשם הרומות הדשן
 הנוכח דוקא כשהוא חולה והיא בריאה
 שרי, כיור שהוא חולה ליכא למיהש להרצל
 עכ"ל, דאין צורו מתגבר עליה מפני חדש
 כוחו, אבל כשהוא בריא והיא חולה איכא
 למיהש להרצל עכ"ל, שמה שמא יתגבר יצרו
 עליו ופייסנה, עיין שם וד"ל פ"ה בנדרין
 השאלה דאריי שהיא חולה והיא כריאה,
 אם אפילו על ידי הדיק (א"ל) אפשר
 שישמשנו אחר שאין לו זולתה, ואפשר
 שלא תשמשנו מותר לשמשו בתשמישים
 אחר, להושיט לו דבר הצריך, וגם אפילו
 להקימו ולהשיכו ולקושיט לו, ושתיה
 נגיעה ברעל, הפסק דבר אחר, שלא
 געג בשטור ממש, דאף על גב דהשתמישים
 אלו לאו היתיה, ניתהר אלא עכ"ל, וינהו
 צריך ליתור בכך והרבי יצ"ל חלק א'
 הביאו הכנסת הגדולה והרב ז"ל בספר
 לחם שמלה כחב שאין דברי תרומת השן
 אמורים אלא בומן שאין לה מישמשמנה
 אלא הוא כמתעבדן ליה לשכור לה אשה,
 ואם חלה הוא עליה לשפור מי שישמשנו
 וכו', אבל בנידון דידן שהם במחבוא, ואין
 שם מי שישמשנו, ודין זה התייה שותמיה; ואין
 זה דרבי צונן דכ"ל, ואפילו חולו שאין בו
 טכנה, אין צונן שמתחרץ שאין אפשר
 אלא כזה שבו ותיידין, ויהי' נגעם
 שאפילו ישאף הן סנה עפשי ואפשר קרוב
 הוא ועל ידי שאין מי שישפשפשה ייקמנה
 חבא ליה, חז"ל שיתבדל שכתב אפלי מודנה
 שלא יהיו קרובים זה לזה ולקנותיהם, והרי"ם
 ורמ"א חייבין בהן פחותה ולקנותיהם, שם
 פ"ה ד"ל, והוא שישמשנו אחר שישמשנו, וכל
 בהם - מה שצוה הש"ס אלאומר, תטבול
 בתוך שבעה נקיים בעבור השימוש
 דוקא, ולא להיתר פניא, ושתיה ביעיני
 כנדה ממש, עד שתטבול אחר שבעה נקיים,
 נראה דלא בארץ אלמבעבדן דהכ"ל, אלא

תשמשנו בטומאה בלתי טבילה כאשר
 התייה בפירוש שתשמשנו נדה, ולא מצאתי
 כחוב המצאה לו שתטבול חוף שבעה נקיים
 בעבור שמשו דוקא, והיינו טעמא דאי
 משום דחיישינן כיון דידע שטבלה יתגרה
 בו יצך הרע בעת שיהיה בו קצת כת, ויבא
 עליה על סמך טבילה זר, ולא ימחין עד
 שתטבול אחר שבעה נקיים, ואף על גב דזו
 האשה דנידון יתיר טומאתה היתה מכה
 שראתה טיפת דם, וזו החמרה שקבלו
 עליהם בנות ישראל הקבול עליה, אפילו
 ראוה טיפת דם, כחז"ל יושבות עליה
 שבעה נקיים; ודכ"ל בגמרא, מכל מקום
 אחר שקבלו עליה, ותחייבו מן הדין
 האסורה לטבול חוף שבעה נקיים מהמת
 הששה הנזכר, דשמא יבא עליה על טמא
 טבילה זר, ואף על גב דהיתה נדה, הוא
 אפשר, איהו שעות לחחוק ויביראי שיכול
 לבא עליה לכן לא שבקינן לה למעבר
 דהיה נדה חלה ונדה חלה, ויבא עליה
 הנדה מצוה הששה, דחששה כהאי גוונא
 דכ"ל יכזו וכתב מ"ן ד"ל בבית יוסף
 יורה דעה סימן כ"ג מן המדרכי בפרק ב'
 דחולין, שאם אין יבקיאן בבדיקה לא
 יגמור שחיתה אלא ימכרו לגורק שימית
 הגורג את העוף לפניו, דאיכא למיהש
 דילמא אחי לזכוריה, לישראל אחר
 שיתרסא עיני שם, ועיני מו"ם בהגה"ה
 סימן כ"ג סוף סעיף השלשה יכנו על ראשו
 להמיתו, ולא יחזרה ישתחשף, ועיני ערוה
 למורדם בפעור, וישיבת מיתתו נאחז כן
 ימכרו לגורג עיני שם, עיני כאתרתים,
 וכתב הגאון, ולקול פלגו התייבא בדיקה
 דעין סימן י"ג תמנה שכחם המדרכי לא
 יגמור השחיטה, אלא מיתנו משום דחיש
 דילמא אחי למיכל מה שאין כן כשהמיתו
 שלא בכדרך שחיתה לא אחי ליה תקלה
 עליו שם, ומצא דעריך להמיתו יולא

ים ולישב על ספסל ארוך כשהוא או היא יושב עליו, אסור להשני לישב עליו, מפני שמתנדנד והוי כנגיעה, אבל על קורות כבדים שאינם מתנדנדים, או ספסל כבד, וכן על כסא גדולה שקורין קאנאפ"א, מותרין שניהם לישב עליו. ויש מחזירים אפילו בספסל קל כשאדם אחר מפסיק ביניהם. ואין להשיב על זה מוב וטהור שישבו על דבר קל, דנטמא הטהור כדאימא במסכת זבים (ס"ט), זהו מפני שכוב מטמא היסטו, אבל בכאן, היסט אין איסור, רק נגיעה, ולכן כשאחר מפסיק, ודאי לא יגעו זה בזה, אבל כשאחר אינו מפסיק, יכול להיות שע"י הנדנוד יגעו זה בזה וכן נ"ל:

כ ואם צריכים לנסוע בעגלה לצרכיהם, מותר אע"פ שמתנדנד, משום דאין זה כנגיעה ממש, ולכן מותרים, ובלבד שלא יגעו זה בזה אפילו בבגדיהם, אף ע"פ שאין עמהם אחר רק הם לבדם, והוא הדין בספינה. וכל זה כשנוסעים לצרכיהם, אבל בשביל טיול בעלמא, וכן לגנות ופרדסים, אסור, דכשנוסעים לטייל יש קירוב וזעזוע הרבה וחיישינן לתקלה, וגם לא התירו זה לטייל בעלמא, ואפילו לילך לטייל ביחוד אינו נכון מטעם זה:

כא כתב רבינו הב"י בסעיף ח', ראוי לה שתייחד לה בגדים לימי נדוטה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה. עכ"ל. ובסעיף ט' כתב, בקושי התירו לה להתקשט בימי נדוטה, אלא כדי שלא תתגנה על בעלה. עכ"ל. והקשו עליו, הא בסוף פרק אע"פ (מסכת פסח) מפורש בגמרא טעם אחר על בגדים לימי נדוטה, כדי שלא תתגנה על בעלה, ופירש רש"י (ד"ס ט"ז) ששכשיראנה בימי טהרה בבגדים שלבשה בימי נדוטה תתגנה עליו, ומגין לו לומר טעם. וזכירה [ממנו] עקב [מקום] וקולי עברה (פס"ט) וזכרתי ופליתי (פ"ח) ודמקו כס, ע"ל. ולענין נראה דלכן הסמיך רבינו הב"י שני דינים אלו זה לזה, דבאמת שני גמרות אלו סותרים זה את זה, דשם אמרו שתלבש בגדים מיוחדים לימי נדוטה כדי שלא תתגנה עליו, וכן אמרו [ס"ט ע"ב] הוחזקה נדה בשכנותיה וכו' ופירש רש"י (ד"ס סוסיקס) שראוה לובשת בגדי נדות, ומסתמא לובשת בנדוטה בגדים גרועיים ולא מקושטים,

וזהו היפך מדברי הגמרא בשבת [מ"ז] יזהרה בנדחתה' (ויקרא טו ג) וקנים הראשונים אמרו שלא תכחול וכו' ולא תתקשט בבגדי צבעונין, עד שאב רבי עקיבא ולימד, אי"כ אחת מגנה על בעלה וכו' ע"ש, הרי להיפך, דבוה שלא תלך בימי נדוטה מקושטת תתגנה בעיניו, ואם אתה אומר שתתקשט בימי נדוטה בקישוטים אחרים, זה לא מסתבר, דלאו כו"ע עשירים נינהו:

כב ועיקרן של דברים כן הוא, דריעות שונות יש בבני אדם, יש מי ששכשוראה אשתו מקושטת בימי נדוטה כבימי טהרה, מתגנה עליו בזכרו ימי נדוטה, ויש שבוה אינה מתגנה עליו, ולהיפך כשוראה אותה בימי נדוטה בבגדים פשוטים היא מתגנה עליו, ולכן הכריזה כיד כל אחר לעשות כרצונו. ולכן בפרק אף ע"פ דמירא במשרה את אשתו ע"י שלישי, אמרו חז"ל שיכולה לכופו ליתן לה הבגדים הישנים לימי נדוטה כדי שלא תתגנה בעיניו, כלומר שיכולה לומר שמכרת אותו שהוא בעל טבע זו, ובשבת אמר רבי עקיבא להיפך, אם תעשה כלל בזה מתגנה על בעלה, כלומר לפי טבעי כמה בני אדם, ולכן מצד זה אין דין קבוע. ולכן הסמיך רבינו הב"י וכן הטור שני דינים אלו סמוכים זה לזה, וזהו שכתב ראוייה וכו' כדי שיהיו זוכרים וכו', כלומר מהראוי ליבחר דרך זה כדי ליזכור ימי נדוטה, מפני שבאמת בקושי התירו וכו', אך אין אנו יכולים לכופו [אם] זהו נגד טבעו, שמתעם זה התיר רבי עקיבא, אבל אם אינו נגד טבעו, טוב שיכרוזו להם דרך זה, כדי שיזכורו על ימי נדוטה:

כג אם היא סכה את עצמה, גופה או בגדיה, בריח טוב, פשיטא שאסור לו ליהנות מריח גופה ובגדיה, ואין לך גידוי יצר הרע יותר מזה, אבל מותרות הריח שלה כשנשאב בכלי, אין קפידא, דאין בזה קירוב דעת. ולשמעו קול זמר שלה נראה ג"כ דאסור, דמגרי יצר הרע בזה. ורע דכל אלו ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נדוטה בין בימי ליבוה ובין שראתה חתם, ואין שום שמץ חילוק בזה. (תני הכמ"ל בפס"ד י"ד השמעת, דכנר לטוה טל זה כל הגולס ועשו מים כמו שכתב הש"ך קק"ו סק"ט, וגם הוא נעלמו לא סיים כן, ע"ט):

אמר אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו וזולתה, מותרת לשמשו, דכיון שהוא חולה לא ירגילנה לעבירה, והאשה אינה מרגלת לעבירה, ורק תזהר ביותר שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המיטה בפניו, דזה מביא הרבה לירי הרגל דבר. ובמזיגת הכוס אין קירוב כל כך. ונראה דאם ההכרח גם לרחיצה והצעת המטה, שאי אפשר בלעדה, מותר ג"כ מטעם שנתבאר, וכן כתבו האחרונים:

כה אבל כשהיא חולה והיא נדה, כתב רבינו הב"י בסוף סימן זה (פס"ט ט"ו) ה"ל: אשה חולה והיא נדה, אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה, ואם בעלה רופא, אסור למשש לה הדפק. עכ"ל. ורבינו הרמ"א (פ"ח) כתב על הדין הראשון, די"א דאם אין לה מי שישמשנה מותר בכל, וכן נוהגין. אם צריכה הרבה ללך. עכ"ל. ועל הדין השני כשבעלה רופא וכו' כתב (פ"ח) ח"ל: ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה, (כמ"ש) [כל שכן] דמותר למשש לה הדפק, אם אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה בחלייה. עכ"ל:

כו ביאור דבריהם נ"ל, דרבנותינו בעלי השו"ע חרווייהו סברי דבמקום סכנה מותר, ואף שרבינו הב"י בספרו הגדול מסתפק, דאולי לדעת הרמב"ם (מכ"ל ד"ה ופטר ממנו ל"ט ע"ג) דס"ל דכל מין קרובה בעריות אסור מן התורה, אין להתיר אפילו במקום סכנה, ע"ש, מ"מ כאן בשו"ע פשיטא ליה כן, דכן כתבו הרמב"ן (פס"ט סוסיקס פ"י ק"ג) והרדב"ן בתשובות (פ"א פ"י ט"ז), וטעמו של דבר, דאף על גב דבסוף פרק ב"ב טורד ומורה (פסחים ט"ז) אסור חכמים בכל מין קרובה ואמרו ימות ואל יעבור, ע"ש, זהו מפני שעבר עבירה והעלה טינא, ע"ש. ועוד דכל שבמלאכתו עוסק, לית לן בה, והרי הדבר

קצו דיני מפירת שבעה נקיים והנדיקות וכו' מ"ב מעימים: א כבר נתבאר (פ"י קס"ט ס"ג) דבנות ישראל נהגו לישב אף על טיפת דם כחרדל שבעה

פשוט להיתר ברופא מומחה, שבודק בכל בית הסתרים אם צריך לכך [ממי ופליתי (פ"ח)] משום העוסק במלאכתו, ונחו סומת הש"ך בסק"ך והסמינו לו כמה גדולים, ולמס שפג עליו סתם פטול נלמעי' סימן כ' פק"ב, ע"ש הו"ק):

כו וב"י דינים אלו מיירא שלא במקום סכנה, ולכן כשהיא חולה אסור רבינו הב"י, ורבינו הרמ"א החיר מפני שאין זה בגדר גילוי עריות, כיון שעושה דרך שימוש ולא לתאוה, וזהו שכתב וכן נוהגין אם צריכה וכו', ולא כתב מקום סכנה, ובמישור הדפק שאסור רבינו הב"י, מיירא ג"כ שלא במקום סכנה. וזהו שכתב רבינו הרמ"א דמותר כשאין אחר ויש סכנה וכו', כלומר דבוה גם רבינו הב"י מודה, שהרי מקורו מהב"י, ע"ש, אבל לרבינו הרמ"א אפשר דמותר גם באין סכנה, כמו שהתיר מקודם, אך שכתב דכל שכן במקום סכנה דלכו"ע שרי נן נלאה לענין. ויש שכתבו שנייה דבר דק על מקום הדופק ונחו שזמנ הש"ך ט"ט דהמנהג פשוט למשש הדופקים ט"ל אש"ל וכו' ע"ש, מפני שזמנאנו עוסקין. ומ"מ באין סכנה אסור לבעל למשש הדפק של אשתו נדה [ש"ך ט"ז], דאף דבכולם נהגו למשש כיון שאינו מתכוין לשום קירוב, מ"מ באשתו ממילא דהוי קירוב נהגוהו לני נכון פרענקל (ט"ז הש"ך ט"ט ד"ה נ"ג פס"ט), וכן משמע מהסו"ט דעת (סוסיקס) קק"ו דגם הב"י מירא ט"ל במקום סכנה, ע"ט):

כז ודע דבכל מה שנתבאר (פס"ט ט"ז י"ג ט"ז) שבפניה אסור ושלם בפניה מותר, כגון לשחות משוורי כוס וכיו"ב, אם התחיל שלא בפניה ובאמצע השתייה באה, אי"צ להפסיק, ושתייה הוא דווקא דבר של חשיבות, כמו יין וכיוצא בזה. ויש שכתבו שאשה בימי נדוטה לא תלך על בית הקברות [שני פמ"ט קק"ט] ונכון הוא. ובאורח חיים סימן פ"ח (מ"א) יש דיעות אם מותרת הנדה ליכנס לבית הכנסת להתפלל, והמנהג מהנשים שבימי נדוטה אינה הולכת, לכד ימים נוראים, ובימי ליבוה הולכת, ע"ש:

ה'תש"ב כ"א אלול ה'תש"ב

קצה

תשובות

יורה דעה סימן פ"ד

קרבן

מקפיד, אכן האב"ז כמי ר"כ דן להחזיר מטעם דמה שבתוך השן בפנים הוי בלוע וא"צ לראוי לביאת מים, ולגבי השינים אשר סביבותיו הוי השן גופה והיא ע"ש, וכ"ז בשן שלה אבל בסתימה הנעשית ע"י כב"א ליתנייהו כל הני טעמי של האב"ז וחוצץ כשהיא מתגברת ועומרת להוציאה.

ואמנם המהרש"ם בתשרי ח"א סי' ד' כי דמסתברא דאין לחלק בטעמא דקפידא לענין הציצה בין אם מחליפין או לא דאף דמחליפין את הרטי' מומן לומן סריס המקום נשארת מכוסה ואינה מקפדת בחציצה זו, ע"ש.

והמור"ם מצדדים סברא הנ"ל להחזיר בסתימה זמנית, אבל רק בסתימה שעכ"פ קבוע לזמן מסוים.

והני חוחם ברכת החווה

יוסף של"ו אלישיב

האם מותר לחולה שאשתו נדה תשמענו

בחוליו, ואף אם היא היחה תוכעת אין בו כח להתאוות ולהתקשות ואינו בא ליד עבידה (ע"י שי"ך ס"ק י"ט).

והרדב"ז בתשו' ח"ד סי' ב' כי חיל באשה שחלתה והיא נדה ואין אדם לשמשה, אם בעלה רשאי לנגוע בה כדי להשכיבה ולהקמה. ורשמו את התורה"ד שיש חילוק בין חלה הוא לחלתה היא וכנ"ל, והקל הרדב"ז דזה דוקא לענין אם מחיבין ליה לשכור אשה שתשמענה, ואם חלה הוא לא מחיבין לשכור מי שישמשנו, אך באופן שאין שם מי שישמשנה וגם היא חלה שיש בה סכנה. אין זה דרכי נועם שניתנה למות. ואפי' חולה שאין בו סכנה. עכשיו קרוב הרוב שמי שאין מי שישכיבנה ויקימה תבוא ליד חולי שיש בו סכנה. עוד [שם] שמותו כיון שהתגבר חולי' עד שצריך אחר להשכיבה ולהקמה. אין אדם מתאוה אל [חוליה] ומו כיון שהיא חולה ויש לה חולשה לא תנאנו ולא חיישינן שמא יבא עליה באונס. ומ"מ מודינא שאין לו לחזץ פני דידה ורגליה שהם דברים של חבה ביותר

ע"י. עוללים ויונקים לא מתבטל החבה אם לא באלה שכבר הגיעו לכלל דעת ששייכים לקבוע להם מקום לעצמן.

אכן לפימ"ש הבי"ש בשם ר"ז והו"ד בסד"ס סי' קצ"ה דהא דאסור לאכול עמה בשולחן אחד ללא היכר הוא באופן "שלא שינה את מקומה אבל במשנה את מקומה המיוחד לה בשאר ימות השנה הוי היכר ושרי" הוי פשוט ע"י שמושיבים קטן ביניהם אם כימי סוחרתה יושבת האשה על ידו של בעלה ממש ללא הפסק. הרי יש להחזיר מטעם שינוי מקום.

ב. בדבר השאלה בסתימה קבועה שנתרועע. והיא מתגברת אם זה חוצץ בסבילה.

הנה אף כשן משלה המתגברת ועומד להוציאו דנו האחרונים דלהוי תציצה, ואמנם כן סובר המהרש"ם ברע"ת סי' קצ"ח, ולא הקיל אלא באופן שיש לה כאכ כחוצאתו, ומשום דהוה מיעוט שאינו

הלכה פסוקה ביר"ד סי' קצ"ה סע' ט"ו "אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה, מותרת לשמשו, רק שתזויר ביותר שתוכל ליזור מהרצת פניו (ידיו ורגליו) והצעת המטה בפניו". ובסעי' ט"ז אשה חולה והיא נדה אסור לבעלה לנגוע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולטומכה. (רמ"א) ד"א דאם אין לה מי שישמשנה מותר בכל וכן נהגין אסוצריכה חובה לכ"י.

ולע' הבדל ביניהם כשהבעל חולה לא מחיבין לשכור מי שישמשנו ובחלתה האשה מחיבין ליה שכור מי שישמשנה. (ע"י כנה"ג בשם דרכ"י) עוד הקל חלה הוא מחולה היא. בחלה הוא מחזין באם שחולתה גמור להרצת פנים גם בחולה שאין בו סכנה. משא"כ בחלתה היא לא מתיירן הרצת פניו ה"י ורגליו אא"כ [הגיעה למצב] של סכנה.

והטעם כזה. הוא כמ"ש התורה"ד סי' רנ"ב דמכין שהוא חולה ותש כוחו ואין דרך להתאוות

וזלחו עכ"ל. אמנם בחשו מהרי"א [והתורה] מחלק עכ"ל. משמע דסבירא להם דאין הבל בין אם הוא חולה לבין היא חולה, ומפשטת הלשון גם משמע דאף החולה שאין בה סרך של סגנה המיו. והומ"א כמי קצ"ה כוונתו פסק "דכן נוהגין באם אין לה מי שישימשנה וגם צריכה הרבה לכך".

ולפי"ז באופן שאין לו מי שישימשנו אף בגוגא שלא תקפה עליו המחלה, רשאית לשמשו; אך כ"ז כשא"א לו לשכור איש אחר שישימשנו שהרי לפי התורה"ד אין להתיר כה"ג ע"י אשתו גדה וכנ"ל.

וכ"ז בגוגע. לשמשו להקימו ולהשכיבו, אבל לרחוץ פניו יצא. הרי לא התיר ההכ"ז בחלתה היא אלא בחולה שיש בה סגנה ואף שהערה"ש התיר גם כוונת פנים יו"ר ומשמע אף כשאין בו סגנה אך זה בחלה הוא ומן הטעם שתש כוחו ואין בו כח להתאות וכנ"ל אבל בברי"ד דינו כחלתה היא. אלא שבמקרה וליכא אחר ויש צורך גדול בדבר יש מקום לדון שותרוץ פניו ודוקא באופן שתשים על ידה כפפות.

ואשר להשאלה אם מותר לה להאכלו אף שלפי דעת גדולי האחרונים אסור לאשה גדה לשים לפני בעלה מאכל וכ"ש להאכלו דפשיטא דלכו"ע אסור, מ"מ במקום חולי כ' חש"ד דמותות למוזג לו כוס [עיי"ש בס"ק י"ח]. [בנידון דין שהבעל לקח בשיתוק אם אך אפשרות באחר יש להתירה להאכלו. וג"כ ע"י כפפות.

וכמו"כ יש להתיר לה לקשור לו נעלים וכיוצ"כ בדברים שהנגיעה היא ע"י דבר אחר.

ובמקום סגנה מותר גם רחיצת פניו יו"ר שאין לך דבר עומד בפני פקו"ג ועוד יתכן לומר דיותר קל הוא הרחיצת פניה מרחיצת פניו כיון שכן דרכה בזמן שהיא טהורה חיישין שמא יתגבר יצרו עליו, אבל הוא אין דרכו לרחוץ פניו ועכשיו לא יתגבר יצרו עליו עכ"ל עיי"ש.

ובכן, הרדב"ז ז"ל לא החיר להשכיבה ולהקימה אלא בגלל הני טעמי א. כיון שהנגיעה למצב כזה שיש צורך להשכיבה ולהקימה חיי קרוב הדבר שתגיע לידי סגנה אם לא יעזור לה ומש"ה רשאי לשמשהו, וכאופן שאין אפשרות ע"י אחרים. ב. במצב כזה אין אדם מתאוה למתה וכן אף גם (אם רצח). במצב כזה לא חרשה לו לבוא עליה. וכ"ז בגוגע לחלתה היא אבל חלה הוא רשאית לשמשו [ואין צורך לשכור אחר] הנה משום שתש כוחו ואינו בא לידי עבירה.

ונ"פ אם המדובר הוא לא במי שחלה ותקף עליו מחלתו אלא במי שלקה בשיתוק והוא נמצא במצב יציב וכך הוא חיי את חיו. ככה"ג ל"ש לומר חש כוחו ואין בו כח להתאות ואינו בא לידי עבירה. ולפי"ז י"ל דדינו כדינה. ולא עוד אלא שהני טעמי שכי הרדב"ז אצלה לא ישמשו בגוגע דין אצל הבעל.

אכן מלשון השלטה"ג במודכי פ"ק דשבת (סי' ה') שהביא בשם הרי"ם "אותם שנוהרים מליגע בנושותיהם גדות כשהם חולת שוהו חסידות של שטות" וכן מלשון הגהות שע"ד שכי ת"ל "כי הרי"ש בתשובה שאם הוא חולה ואשתו גדה ואין לו מי שישימשנו מותרת לשמשו רק שתותר מדברים של חכה ע"כ ונראה אפי' אם היא חולה ואין לה מי שישימשנה

חציצה בטבילה
סימן פח

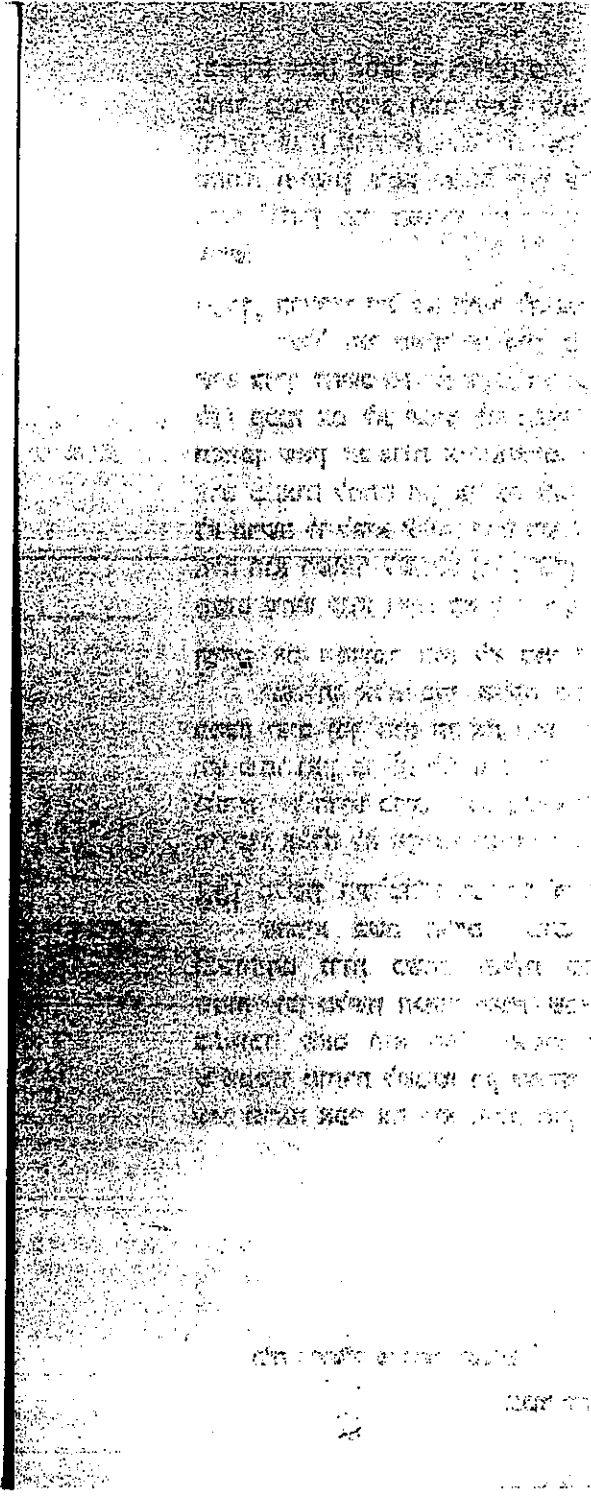
כ"ה מצש"ק פי' כהר השמ"ט

לכבוד דברי חכ תנאן הטובת מתור"ד שרגא פיוול כהן שלימ"א

שלו' וברכה וכ"פ

מכתב כתי"ד מפי"ה ניסן קלח"ו העני מטרי להשיבו את חו"ד בות.

ע"ד השאלה באשה שרה' לה פגע אחרת ראשה התפירת נראים רפויים והמים נכנסים מתחת לתפירת הורופא תפר שם שלש תפירות בעונה, אף כי מ"מ במקום שהורופא הנכנס את המתכ עם החוט

באר הגולה (קפא) רק שתזהר ביותר שתוכל להזהר (קפב) מהרחצת (קפג) פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו: (קפד) אשה (קפה) חולה היא נדה (קפו) * אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשיבה ולסמכה (קפז) * ויא

באר הגולה כח הדין סימן רנ"ב:

ביאורים

צרכיו ויש אמנם מכל מקום להסתפק בזה דשם לא הותר לה לשמשו אלא לצורך חליו שכן היה משמע כחשב"ץ ח"ג סימן נ"ח שכתב להתיר לה לשמשו מפני שאיטורים אלו מדרבנן הם ומוותר להתרפאות באיטורין דרבנן אף החולה שאין בו סכנה ונתב להוכיח כן מטוביא דפסחים כ"ה ב' ודברי התם ליהנות מן הערלה שלא כדרך הנאות לצורך חולה שאין בו סכנה עכ"ל ובראי שהחולה לא הותר לו איטורין דרבנן אלא לצורך חליו וא"כ ה"נ לא הותר לשמשו אלא לצורך חליו וכן משמע גמי ברד"ו תשרי א"ף ע"ו שכתב להתיר בזה כמו שהתירו הרי"ף והרמב"ם שבת בשבת לצורך חולה עכ"ל והתם נ"ט לא שרינן אלא דברי שהוא לצורך החולי והנה בפנים בס"ק קע"ו הבאנו משי"כ הבה"ש הסי' בשם התרה"יד שמוותרת לשמשו דכיון שהוא חולה ותשם כחו אינו טובר הרמ"א סברת התרה"יד כלל ועיקר זה יש לכאורה ברין להתיר כל עמי שימוש אמנם לדעת הרמ"א שמתיר בסמוך אף לבעל לשמשה כשהיא חולה ולא ט"ל לחלק בין הוא חולה להיא חולה שמה אינו טובר הרמ"א סברת התרה"יד כלל ועיקר שריותא גם כשהוא חולה הוא מפני שהותרו איטורים אלו במקום חולי ושוב י"ל שלא הותרו אלא לצורך החולי אלא שמכריח החכ"א נראה לדריש שאף להרמ"א קיימא חילוקו של התרה"יד [ומשו"ה בהיא חולה אין מתירין אלא כשצריכה הרבה לכן אבל כהוא חולה משמשת אותו אף כשאינו צריך לזה הרבה עיי"ש] אמנם גם אם נימא דכו"ע ט"ל סברת התרה"יד הוא מכ"מ לא הותר בזה אלא כשאין לו מי שימשוה וכמשי"כ להדיא ברש"י וד"ר לפי סברת התרה"יד היה ברין להתיר אף כשיש אחר וולתה לשמשו אלא נראה מזה שאין סומכין על סברא זו בלחוד להתיר אלא בצירוף מה שהוא נצרך לה לשמשו ושם אין מתירין אלא כשנצרך לה לצורך החולי לרפואתו או שלא יכבד עליה וצ"ע * אסור לבעלה ליגע בה וכו'. ובס"ק קפ"ה הבאנו בשם הגר"א שלדעת המחבר אסור בזה אף בחולה שיש בה סכנה כיון שיש בזה לא דאורייתא ולא חקרו לגלות ערה עכ"ל ולפי משי"כ בניצויים אות כ"ד בשם כמה גרולים שנגיעה דרך בגד אינו אלא מדרבנן לכו"ע א"כ יש להתיר כאן אף לדעת המחבר שיגע בה דרך בגד וכה"ג: * ויא דאם אין לה מי שימשנה מותר בכל. ובפנים כתבנו בשם הפוסקים דעת הרמ"א להתיר בזה אף בחולה שאין בה סכנה [וכן משמע מהא דפסיים שנהגין כן אם צריכה הרבה לכן ואי מיירי

או ליטלו מידה וכן שאר שימושים שהם בנגיעה על ידי דבר אחר כהנעלה מנצל וכדומה (שכט) מותר אף לדעת המחבר: (קפו) ויא דאם אין לה מי שימשנה מותר בכל. ולא מביעיא כשהיא חולה שיש בה סכנה אלא אפילו אם היא חולה

צינונים

(שכט) הכ"ל: (שכז) מקור חיים [וכונה דרכי] ועודן כשלתן: (שכח) חכ"ל ועודן כשלתן: (שכד) ז"מ ושי' וסד"ע [וכוה"ו] וכוה"ל סימן כהנז בשם כ"ד לניח ליכורא דמנינא כלל בחולה ודנתיבם ל"ע דנשי' נחש לכורא דזיכא ליכורא כה"ל: (שכב) שי' וסד"ע: (שכז) ונלווינס עס אוח רל"ג: (שכח) ועוד עמס נחן כבי"ה לזכ שכמנינא ויכול לנשות חמדי כבי"ה כגון ביד שמאל: (שכח) וזמ"ל למש"כ בס"ק קפ"ז בשם כ"ד וסד"ע לפיין מנינא כהנז עיי"ש: (שכט) כן מתנהג בתרומי' כהנז כד"ו וכ"י משמע גם כדברי כהנז של א"כ אלא כהנז כ"ה:

הלכות נדה סימן קצה

(קפח) זמס אף לה מי שמשמשה (קפט) מותר (קצ) נבל (כהנח ע"ד וכנחא נדחי פיק השנת גמס כר"מ) וכן מוכנן (קצא) אם לזיכה כרנכ לנך: יז"ש אם בעלה רופא (קצב) אסור למשש לה הדפק: הגב (קצג) ולפי מה שכתבתי (קצד) דווכנן כיחר אם לזיכה אליו דמשמשה לך (קצה) כ"ש (קצו) דמותר

באר הגולה כ"ש שם בת"ה בשם חז"ל אחר וגם בחשו"ו להרמב"ן סימן

קפ"ו וכתב הרב ב"י שנראה מדברי הח"ד שאפילו כשאין רופא וזולתו אסור וכן להרמב"ם דנגיעה ערה אסורה מן התורה אע"פ שיש בו פקוח נפש אפשר דאסור משום שהוא אביזרא דג"ע וצ"ע וכבר פסק רמ"א להיתר:

ברי השלחן

ביאורים

שאין בה סכנה (ש"ל) מותר לו לשמשה ואע"ג דבגילוי ערויות אפילו באביזריהו קיימא לן דיהרג ואל יעבור כמשי"כ בס"ק קפ"ה (פ"י) ואם כן אף ביש בה סכנה לא נתייר לשמשה) דעת (ש"ל) הרמ"א שאין בנגיעה בערויות אסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה חייבת ביאה אבל שאר נגיעה אינו אסור אלא מדרבנן ובאיטור דרבנן (ש"ל) לא אמרו דיהרג ואל יעבור ואף בחולה שאין בה סכנה (ש"ל) החירו לעבור על איטור דרבנן לצורך רפואה או למנוע הכבדות החולי ועוד (ש"ל) דכיון שהוא טרוח במלאכתו להקימה ולהשיבה שצריך לדקדק שלא יזיק לה בכך אינו בא לירי תאוה על ידי הנגיעה בה ולכן החירו אע"פ שאינה מסוכנת (ועיין עוד בביאורים) ומסתממת הפוסקים משמע שמוותרים בזה אע"פ שאינם נמלטים מהגשם חייבה בנגיעה זו ומכל מקום ראוי להם להסיח דעתם מזה כפי האפשר: (קפח) דאם אין לה מי שימשנה מותר וכו'. אבל אם מוצא הבעל לשכור לה משרתת (ש"ל) חייב לשכור לה [וכוהו חמור דין חולה היא מדין חולה הוא שאינו חייב בזה כניל בס"ק קצ"ח]: (קפט) מותר בכל. ומלשון זה משמע קצת שגם הרחצת פניה ידיה ורגליה מותר כשצריכה לכן מחמת חליה אמנם בהשבות (ש"ל) הרדב"ו כתב שאין להתיר לרחוץ אותה ואף לזרוק עליה מים לרחיצה אסור (ש"ל) שההרחצת הוא דרך חיבה ביותר ולא הותר מחמת חליה [אלא אם כן היא מסוכנת אצל הרחיצה שאו מותר (ש"ל) אפילו ברחיצה שע"י נגיעה כשאי אפשר בלא זה] ומכל מקום לצורך מצהה כגון לנגילת ידים כשחורית או לסעודה (ש"ל) יש להתיר לו לשפוך המים על ידיה כשאי אפשר לעשות ע"י אחר. וכל זה לשפוך המים עליה אבל להביא לה מים שתרחץ היא עצמה בהם נראה (ש"ל) שמותר בכל ענין כשהיא חולה כיון שיש מקילים בזה בכל אשה נדה כניל בס"ק ק"ג: (קצ) בכל. ולענין מדינת הכוס נראה שאין צריך להתמיר בו אלא כשמחגין ע"י עם מים להכשירו לשתייה ומשיטו לפניו על השלחן אבל זולת זה מותר בחולה כיון שאף בכריא יש מתירים זולת בציור הנ"ל [וכעין שהבאנו בס"ק קפ"ב בשם הב"ח ועוד פוסקים (ש"ל) לענין מדינת כוס ידיה כשהוא חולה]: (קצא) אם צריכה הרבה ל"כך. (ש"ל) לתועלת רפואתה או כדי למנוע הכבדות החולי: (קצב) אסור למשש לה הדפק. אפילו היא חולה שיש בה סכנה משום דקיימא לן דיהרג ואל יעבור אפילו באביזריהו דגילוי ערויות וכמו שכתבנו בס"ק קפ"ה. (ש"ל) וזהו דעת המחבר, אבל הרמ"א כתב בסמוך להתיר בזה אם יש סכנה בחליה: (קצג) ולפי מה שכתבתי. בסעיף ט"ו: (קצד) דגוהגין היתר אם צריכה אל"ו דמשמש לה. מפני שאין בנגיעה איטור מן החוזה אלא כשעושה כן דרך תאוה חייבת ביאה אבל שאר נגיעה אסור רק מדרבנן ואינו ברין ירגז ואל יעבור ולכן מתירים לו לשמשה אפילו אין בה סכנה כניל בס"ק קפ"ו ואם כן כל שכן שיש להתיר לו למשש הדופק שלה כשיש סכנה בחליה. (ש"ל) זהו ביאור דברי הרמ"א בסעיף זה [אבל (ש"ל) אין לפרש שמישש הדפק מותר בקל הוומר משימוש שהרי מישש הדפק הותר רק במקום סכנה ואילו השימוש הותר גם בחולה שאין בה סכנה ומובת מזה שהשימוש עדיף משימוש הדפק וכמו שנתבאר הטעמים בזה בסעיף ט"ו בביאורים ד"ה ויא עיין שם]: (קצה) כ"ש דמותר למשש לה הדפק אם אין רופא אחר. אבל ביש רופא אחר אסור לבעל למשש דפקה ואע"פ שהיא ברין ערה גם לרופא האחר (ש"ל) יותר יש לחוש להרגל דבר בבעלה מפני שלבו גם בה: (קצו) דמותר למשש לה הדפק אם אין רופא אחר. וכן אם נמצא בעיר רופא אחר

צינונים

(ש"ל) פס"ד ל"ל ומחן כשלתן וכן משמע כחכ"ל פיי"ש וכ"כ כדרכי ח"צ סימן א"ף ע"י (ח"ל סימן ב') ופיין בביאורים: (ש"ל) שי' וכפ"י כנחזר כגילא ופיין בס"ק י"י ונלווינס עס: (ש"ל) ופיין כדרכי ונחשו פ"י ח"צ סימן מ"ד כמ"ל ע"ד מ"ל זכ מנינא דכוכדין ע"כ א': (ש"ל) השכ"ן ח"צ סימן ר"ח וכן כוא כנמ"ל כסנין קריס ספי"ג וכו' כדרכי עס כעמס כהנז לפי"י כרי"ף וכרמ"ם [ופיין ע"ד ש"ד כדרכי כנחזר כמ"ש ע"ד עמנים לכתוב בזה]: (ש"ל) צ"ח עמ"ס סימן רמ"ד: (ש"ל) למו"ש בשם כדרכי וכו' כדרכי עס ס"ר דוח חיים [ויש ללוח לזכ חייב לבנות כל ממונו על זכ, פיין פתחי השוכה סימן ק"י ד', וז"ל: (ש"ל) וכוה"ו דכ"ו ע"ה וצ"ה: (ש"ל) ויש להסתפק אם דעתו להחמיר כן גם כהנז כהנז שלל לבחור אף כמקום חול' משום דכ"ו דרך חיבה כהנז המילא עמי מהלכ"ה וצ"ע: (ש"ל) עס כדרכי: (ש"ל) ק"ב כחיים כסנין קריס ס"ק מ"ד בשם ספר רוח חיים: (ש"ל) וכעין שכתבנו בס"ק קצ"ז בשם כ"ד וסד"ע לפיין מנינא כהנז עיי"ש: (ש"ל) ולדעת רמ"א שכתבנו ע"ד שגרי מנינא כהנז ככל ענין כהנז חול' ע"ד לראות אי שר כן גם כשהיא חולה או עמל מחמירין עמי כשהיא חולה וכמשי"כ בס"ק קפ"ז: (ש"ל) כנל"ג ופיין ע"י כ"ד בס"ק ט"ו כדרכי כרי"א כספי"ג ט"ו וכו"ש כ"ו: (ש"ל) צ"ח עמ"ס סימן רמ"ד: (ש"ל) א"ע חמ"ה ח"צ סימן קפ"ו:

באר הגולה
א ביימא דרבי
מאיר דהוה רף ליג
ע"א ד"א יום
שפסקה בו וכו'
ואצ"ג דהוי ליה
שם בגמרא כתב
הרא"ש דזיחורא
כעלמא והכי
איחא שם רף
ס"ט ע"א: ב מור וש"ס הרא"ש בפסקיו בס"י נדה:

קצו) למשש לכ דפסק אם אין רופא אחר ולריכה אליו (קצח) * ויש * סכנה בחליה (כך דקדק כצ"י מלשון כרמנ"ן כ"י קצ"ו) (קצט) ועיין בא"ח סימן פ"ח (ר) אם מותר לנדק ליכנס לבית הכנסת ולכתפולל
קצו דיני לבישת הלבון ובדיקתה. ובו י"ג סעיפים:
א (א) * * שבעת ימים שהזבה סופרת (ב) מתחילין (ג) ממחרת יום שפסקה בו ב' וכך משפטה (ד) אם (ה) תראה ב' ימים או ג' ופסקה מלראות

ביאורים

השלחן] ולבאור קשה ממה שכתב הרמ"א בסעיף י"ז דמותר למשש לה הרפק אם יש סכנה בחליה עכ"ל ומשמע דבחילה שאין בה סכנה אסור לו ליגע בה למשש דפקה וכמו שדקדק הש"ך בס"ק כ' מדברי הרמ"א ומ"א שגא הכא דשרינן אף באין בה סכנה ובפס"ד צ"צ כתב למרש בזה דלא שרינן משוש דפק כשאין בה סכנה מפני שיש כמה ספיקות אם יגע מהו שום תועלת ראולי לא יבחין בחליה אף כשימשש דפקה ואפילו יבחין בחליה אולי לא ידע רפואתה וכיון שהתעלת שגיגע מהו רחוק הוא לא שרינן ליה עכ"ל ובהש"ר בית שערים סימן רע"ד כתב לחלק בזה כענין אחר דהא דשרינן ליה להקימה ולהשיבה וכדומה הוא משום שטרוד או במלאכתו שלא יקלקל ולא יזיק לה ואידי דטרוד לא אחי ליה ההודו אבל במישוש הדפק נהי דעוסק במלאכתו כיון שאין במלאכה זו חשש של קלקול היזק אינו טרוד בה כל כך ויש לחוש בה להודו עכ"ל וכן ד"ש סכנה בחליה. ובחילה שאין בה סכנה דעת הרמ"א שאסור לו למשש דפקה אמנם נראה שאם יש בחליה סכנת אבר מותר לו למשש דפקה שגריאה לדמותו להא דקילי"ן באריה סימן שכ"ח סעיף י"ז שנתיר להלל שבת בשבת דרבנן במקום סכנת אבר אצ"ג דקילי"ן התם שאין השכות מזה במקום שאר חולי שאין בו סכנה ה"ג מישוש הדפק קילי"ן שאיטורו רק מדרבנן כמ"כ בס"ק קצ"ד ויש להתיר במקום סכנת אבר ובפרט שיש מקילים למשש דפקה אף בסתם חולי כמ"כ בפנים, כנלע"ד, ועיין מ"כ בזה בבית שערים סימן רע"ד ובפמחא ווסא: * סכנה בחליה. אבל בחילה שאין בה סכנה אסור לפי"ד הרמ"א ויש לחקור כשהוא חולה והיא רופאה מאי דהא כשהוא חולה קיל טפי מכשהיא חולה כמ"כ בסעיף ט"ו ס"ק קצ"ו ובביאורים שם בדי"ה מותרת למששו בשם ההכ"א ע"י"ש רצ"ע:
* שבעת ימים וכו'. אשה שנטעה במקום למקום אחר שהתחילה נעשית ובה להצרף ו' נקיים בפחות מראיית ג' ימים מכל מקום נקט המחבר אף הוראה ב' ימים (ג) כיון דבגמ' הזה אף בשנות

ציונים

- (שג) זרע למה שם ובט"ו כרד"כ ח"צ סימן ח"ק ט"ו (ח"ל סימן כ') וכוונתו דכרו גלו"ש: (שגח) פ"ח וכו"ר כ"ג בשם המקור חיים: (שגט) שם: (שגז) שם כרד"כ ונחשו"ט ז"ל למה כ"ל: (שגח) זרע למה שם וגם גלו"ש מייחז שיטה כרד"כ כזה: (שגז) וכן מלאך גם דעת החו"ד וכס"ר: (שגט) ובט"ר כתב שכתמקל דזה לא כספדי: (שגז) כסוף גלג' ג' וכוונתו דכרו גם כמ"צ בסיומן פ"ח ס"ק ז' ונ"ע נ"ח כ"ן בשם החו"ד ונ"ל: (שג) חו"ס ר"ש כ"ס כ"ג ו"ע מ"כ כ"ז כרד"כ וכו"ר כ"ג בסוף חו"ד ונ"ל: (שג) חו"ס ר"ש כ"ס כ"ג ו"ע מ"כ כ"ז כרד"כ וכו"ר כ"ג בסוף חו"ד ונ"ל:

(ו) (ז) * בודקת (ח) ביום שפסקה (ט) * כדי

ברי השלחן

ביאורים

מג' ימים צריכה ו' נקיים: (ו) בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק בטהרה. ר"ל שחזר שפסקו דמיה אבל כל זמן שלא בדקה עצמה ומצאה עצמה טהורה אינה יכולה להתחיל ולמנות מיום המחרת דחיישינן שראייתה נמשכה עד תחלת היום ההוא ולכן אצ"פ שבודקת עצמה ביום המחרת או אפילו בלילה מיד ומצאה טהורה אין היום ההוא עולה למנינה והואיל חיישינן שראתה בתחלתו ואפילו אם הרגישה שפסקו דמיה (ז) צריכה לבדוק עצמה כי לעולם היא בחזקת טומאה עד שתבדוק וחמצא טהורה, ובדיקה זו היא הנקראת בלשון הפוסקים הפסק טהרה, ולענין עיקר דין הפסק טהרה אם הוא מדאורייתא או מדרבנן עיין מ"כ בביאורים: (ז) בודקת. יפה יפה [רמב"ן הרא"ש בקיצור הלכות נדה] והלן בסעיף ו' יתבאר פרטי הבדיקה הזאת: (ח) ביום שפסקה וכו'. ואם מאיז סיבה לא בדקה ביום שפסקה מלראות תבדוק ביום המחרת או באיזה יום שתוכל ותתחיל למנות ז' נקיים למחרתו של יום הבדיקה. דע שהפסק טהרה מעכב אפילו בדעבד וכל שלא הפסיקה בטהרה כד"ן אינה יכולה להתחיל ספירת ז' נקיים ואפילו ספרה וטבלה לא עלתה מטומאתה והיא עדיין חזקה כמאן [הכמת אדם]: (ט) כדי שתפסוק בטהרה. ואשה שיש לה מכה המוציאה דם עיין מה שכתבנו בביאורים לענין הפסק טהרה ח' נקיים שלה:

אינה מביאה) אמנם בעיקר הדבר יש לעיין האריך נימא דבעינן בדיקה להפסיק בטהרה מן התורה דמכיון שידעתה היא שלא הרגישה כראיית דם הרי העדר ההרגשה מוכיח שלא ראתה עוד דם דרוב דמים בהרגשה הם באים כמ"כ הרמב"ם כרפ"ט ע"י"ש ועוד קשה שאפילו ראתה דם הא טהורה היא מה"ח כיון שלא הרגישה כראייה וראייה בלא הרגשה אינה ראייה מה"ח ואולי יש לומר דאם לא בדקה להפסיק בטהרה חיישינן שהיא שופעת או מולפת משעת ראייתה שבתחלה וא"כ אין העדר ההרגשה הוכיח שלא ראתה כי עיקר הרגשתה בתחלת ראייתה כשהמקור נפתח וגם אינה נחשבת כראייה בלא הרגשה שהכל נמשך ממתחת מקורה שבתחלה [וכעין הוא דאיחא בסימן ק"צ סעיף ג' ש"כ"ו ששופעת או מולפת גידן כראייה אחת] ועוד טעם אפשר לומר בזה דכיון שהחוק מצד פתחו ועלולה ביותר לראות עוד דם בימים אלו בעינין למיחש דלמא הרגישה ולא ארעתי והפסקים בין הטעמים יש לומר בהא דקילי"ן בסעיף ב' שאם ראתה יום אחד בלבד ופסקה בו ביום ובדקה בשחרית ומצאה טהורה לא מהני והשתא ל"פ טעם הראשון נראה והכא אינו מה"ח אלא מדרבנן דהואיל ובדקה מיהת כשחריה ומצאה טהורה הרי נתברר שפסק המשך ראייתה הראשונה וליכא למיחש לשופעת או מולפת מראייה היא אבל לפי הטעם השני גם בצידו זה יש לומר דהוי חששא דאורייתא והשתא דאתינן להכי נראה עיקר כטעם השני שהרי הרמב"ם סיים שם בהלכה כ' ח"ל ויום ראשון של נדה אצ"פ שמצאה בו טהורה [פי' שבדקה ומצאה טהורה] ה"ו כמי שמצאה טמאה שיום ראשון כולו החוק המציען פתוח ככ"ל ור"ל ובהו ג"כ הו"ל ספק ובהו ומביאה קרבן מספק כדמטיק שם בסוף הפרק דין זה מתיאם לטעם השני שהוכרנו אבל לטעם הראשון פקע ליה חששא דאורייתא בזה שבדקה ומצאה טהורה וכ"ל [ועיין בסד"ט בסימן קצ"ד ס"ק ד' שכתב כע"ז בשיטת הרמב"ם שהבדיקות בו נקיים הוי מה"ח אצ"פ שם בלא הרגשה אינו טהור וגם עולה אווה היום לספירתה דכיון שהיא בחזקת טומאה חיישינן מה"ח שהרגישה ולא ארעתי] ועיין עוד מ"כ בזה בחת"ס בסיומן קצ"ו ד"ה ואומר אני: * כדי שתפסוק בטהרה. כתב החו"ד דאשה שראתה דם נדה ואח"כ נולד לה מכה אפילו ידוע לנו שהמכה מוציאה דם אם כל זמן שהיא בחזקת הפסקה בטהרה מתאחד דם על הצד זו האשה אין לה חזקה לטהר לבעלה שאף ששינוי בסיומן קצ"ו סעיף ה' שיש לתלות דם במכה ה"מ בתחלת ראייתה ולא מטמאין לה אבל הכא שכבר נטמאה וצריכה להפסיק בטהרה לא הוי הפסק טהרה כיון שמכ"מ אינה מוצאת עצמה נקיה והו"ל בלא בדקה כלל עכ"ל החו"ד והסכים לזה החת"ס בחשו"ר קצ"ו וכן משמע גם דעת האבני מלואים בחשו"ר כ"ג [וכמו שכתב הלח"ש כאן] וכ"כ הכיח אפרים בסיומן מ"ה והוסף שם שאפילו אם היא מרגשת שוב עתה דם מבלתי ג"כ לא עלתה לה להפסק טהרה דכתיב איכא למיחש שאם טפת דם נדה מעורב בו ואם האשה מרגשת בעצמה שלא יעלה בידה להפסיק בטהרה בערב שפסקה להתחיל ז"נ מפני המכה שלה כתב הבי"ח אפרים שם בסוף התשובה שמוחרת להקיים ולעשותו אף שיהיה קודם ה' ימים לשימושה והספירה תתחיל אחר ה' ימים ולא בעינן שהתפסק יהיה סמוך

ציונים

(ד) רש"י וכו' [וכיוון דקאמר נש"ע ופסקה מלראות דר"ל שכונתה שפסקו דמיה ורף כזה לריכה בדקה להפסיק בעברה. מקור חיים]:

התקן א - התקן א - התקן א

קטור בשם סימן צב

ידי סימן צא

קנה

דעבורה היא ויבוא פניה, וכן משמע מפירוט דבית שלמה
בפי' דבית וכו', וכוון דמשום שמה יסבח בטעם אי"כ אין
חילוק בין מוד: שצמח נקיים לאח: שצמח נקיים, ואורכב: כמו
שמוחיקים יוקר וכו' מומחה: חסר מפרס ישבת, כל דבר אינו
מוכר צו יוקר כלל עד שתפטרל פכיל

ונמצא לטי' דשוכה כו' שפטרל ב"ים והטי' על שם
הרצ"ה דביום הצניע של הצמח נקיים מותרים
לאכול יחד לא נמצא כלל בדברי הראשונים, ועל מה שכתב
בטי' בשם הרצ"ה דחזק עלות, הצמח נקיים כבר נזכר
והרגל מלוך לאכול יחד כרי מצדו זכר הרצ"ה מולק על זה
דלון כזה שום יוקר עד שתפטרל, והלכות במחלות בשקל
שכתב על דברי הרצ"ה שכתב בטי' דכל טי' יש מולקוס
ולא כהכ מו' כס המולקוס על הרצ"ה כזה.

ופשוט שלא היה כוונתו על הרצ"ה כי גם בנימו עדין
לא היה מופס ספר הרצ"ה, ואלו יתא' לו כן
מדברי הרד"ה משה גופא שכתב דברי הרצ"ה אלו פיש
הרצ"ה כמו שמוצרך למעלה בס"י, וסוים פ"י ופי' הלכות
מקולן צימי ליעוב ואין מלכר לסמוך על זה, והרצ"ה יודו
כזה דבר זה עכ"ל, והלא בדברי משה לא פורט משי
הרצ"ה דלמד ימי' ליעו' ליע' הרגל עגורל דר"ל צוים
כשצני' על הצמח נקיים כמו שפירטו ב"ים והטי', אלא
שפירט דברי הרצ"ה כפשוטו דאלו' כלות בימי ליעו' ליע'
הרגל עגורל, וסוים על זה דמחמת דברי הרצ"ה שחבר
למחבר לבקל גם צימי ליעוב, וממה שכתב בדברי משה ואין
מלכר לסמוך על זה והרצ"ה יודו כזה דבר זה מוכר
דכוונתו לחזק על המחבר שכתב לבקל צימי ליעוב וגם על
סוקר דברי הרצ"ה.

ולפי' נלמד דלפניו שגם כחמת השלמים (פי' י"ד)
כדיו דברי הטי' בשם הרצ"ה להלכה, מ"מ ליע
לבקל כזה למעשה כיון דהרצ"ה מולק להדיא על הרצ"ה
כזה, והמתנות בטקל כזה ג"כ ד"ה מולקוס על הרצ"ה, וגם
דעת החמת אדם מלכר, להטות מה מדהשמיט למח:
דברי הטי' בשם הרצ"ה, וכן מוכח מדברי הרד"ה משה גופא
כמו שכתבתי למעלה בס"י, ודברי בסדרי עכ"ל (פי' כ"ה)
כזה לפי' שכתב באחרונים כהו' שאין לבקל כי אם צוים
כשצני' על נקיים וצדו ליע' למעלה להרגל דבר, ודיון דסמוך
למעלה כזה לא שניק כסורל ואכיל אוסורל עכ"ל, ודבריו
כזה הם נגד דברי ב"ים והטי' מ"ל דמחלו ככרל או
מחלכה, ובפרט לפי מה שכתבתי למעלה בס"י שלא נמצא
כלל שיעה כו' בדברי הראשונים.

כל זה נלמד בפרט החזון לאדם דעת מגוי ידיו הדי"ש

מאיר בראשיתאראפער

בעוה"ה, מניא תש"ג לפי' .
בשאלתי על דבר אשה אחת ששחתקה (געלענדיג' ב"א)
דחיל בידה האחת בידה וברגלה, והיא מחחוקת
והולכת על בריה וכוונת בחור ביהא לאט בלי עור
מוחלתה, וכן ברוב צריכה היא יתלה לשמש את עצמה לבד
ואינה צריכה לעור מוחלתה, אלא שלכמה דברים מוכרחת
היא לעור מוחלתה כיון לקשור לה בעליה או בדיה וכוונת
לזה בדברים שצריכים להשתמש בשני זיהים כאחת, וכן
לידך ברחוב בדרך לא סלולה היא צריכה לעור מוחלתה
למטה ולהחמכה ולהחזיקה שלא תחיל, אם מותר לבעלה
לשמש אותה בדברים אלו בימי טומאתה או לא.

הנה נעיקול דמילתא אם מותר לבעל לשמש את אשתו מזה
כשחיל מולת ית כזה ממולקת כפוסקוס, כמחול
בשרי י"ד (סו' ק"א ס"ג) דדמי: כמחבר כזה דלכח
חולת והיא מה: אסור לבעל ליע' כזה כדי לשמש כיון
להקטנה ולהצניעה ולמחכה, וברמי' מולק ט"ו ובת' ד"ה
דלם און לה מי שישמשו מותר ככל וכן מוכיח אם לריכ
הריכ לכן, ושם (ס"ג) כתב המחבר דלם צעלה חופה אסור
למש' לה דרפת, וברמי' שם מולק גם כזה ובת', ולפי מה
שכתבתי דמוכח ביה: אם לריכ' אלו דמשמש לה כשי
דמותר למש' לה דרפת אם און חופה חסר לריכ' אלו וי
כמה צמליה, ושם (ס"ג) כתב המחבר דלם כזה מולת ואין
לו מי שישמשו וזלמה מותרת לשמשו, רק שחבר צימר
שחולל לזכר מברחלת פניו דיו והגלו והלכת כמטה צפוי.

ומקור דברי הטי' כשפירט אלו כזה משי' הרצ"ה
(כלל כ"ה דין ג') ומתקומת כדון (סו' ק"א ר"כ)
והמשי' כסור (שם) בשם הרצ"ה שגם כזה מולת והאמו
מזה ואין לו מי שישמשו וזלמה מותרת לשמשו, וב"ה (שם)
כדיו משי' בהקומת כדון (שם) דלכח מולת אסור לבעל
ליע' כזה כדי לשמשו כיון להקטנה ולהצניעה ולמחכה,
והטי' דכתב צי"ד דלפניו כזה משונה ודלם כזה מולת
ואין לו מי שישמשו וזלמה מותרת לשמשו, ועל נגד דר"ל
שימש כלל גישה כיון להשמיט לו דבר מותר ליו, וכן
שאר שמוס' שם כגוישה פ"י דבר אחר, ואפילו אח"ל
דרי' כיון להקטנו ולהצניעו ולמחכה ומשום דלאו מעיל
דמיכ יוכר ככרתת פניו והלכת כמטה צפוי אלא מעיל
דעדות נוסח, מ"מ און למוד הטר ליעו' דיו, ד"ל דוק
כסורל מולת והיא צריכה שרי כיון דחולת כזה ליע' למעלה
להרגל עגורל דלון ילכו מתקצר עליו מפני שמש' כיון אכל
כסורל מולת והיא צריכה ליעו' להרגל עגורל שמה
יתגד ילכו עליו ותיפוסו עכ"ל, ופי' הטי', שם (ס"ג ר"ט).

רע"ה יסוד זה כזה כמחבר בשרי' לחזק בין אם הוא מולת
ואין לו מי שישמשו דמותרת לשמשו, ואם הוא מולת
אסור לבעל לשמשו, אלא שפי' לאורה שכתבתי (בס"י)
שם

יחזיק פניה וידיה ותגליה שם דברים על מינה בומר ובי עב"ל.

והנה מנואר מדברי הרד"י דלפניו בחיילי שאין בו סכנה מותר לבעל לשמשה לפיניו גניבה אם אין לו מי שישמשהו, וכן מוכח דס"ל לברמיא דלפניו" אם אין סכנה בחיילי מותר לבעל לשמשה, שכרי בספקי י"י לענין למשע לה דרפק כחז ברמיא דדוקא אם ית סכנה בחיילי מותר למשע לה דרפק, ובספקי ט"י סתם דבריו, ובזה דלס אין לה מי שישמשהו מותר בכל, ולא כחז דדוקא אם ית סכנה בחיילי מותר.

ובבר. ימנע על דברי ברמיא אלו בספר למח נדק (פסקיו דיונים סימן קל"ב סי"ז) בעטמל דמלתא למח כחומר ברמיא בשמש דרפק יומר תבשר שומעוסי, וכחז לאלק דבריו דיש לזרז והכרח לקיימה או להשגיח אשר לו אפשר בלעזי. שמועו זה לכן מותר בזה, משאי"ש בשמש דרפק דאין בו לזרז רשועה ואפי"ה דיש בזה לזרז שיבחר סי"ז מה מלוח וימן לה רשועות, מי"ח ית כמעט ספקות דבריו אולי לא יבחרו בחיילי וס"ל יבחרו אולי, לא ידע רשועות והחושלת שמועו מהו רחוק הוא ישי"ב אין להמיר אלא: במקום סכנה עבמי"י, ובשי"י ביה עבדים (מיי"ד סימן רס"ד) מוכן באופן אחר, דבמישום דרפק כפי דשוקב במלכחו אצל אינו עורר כל כן במלכחו שלא יקלקל ואפי"ה אפשר שיבוא לזרז מלוח לכן אינו מותר אלא במקום סכנה, אצל לקיימה ולהשגיח ולחומרה ענינו במלכחו שלא: יקלקל ולא יזיק לה מותר לפיניו שלא במקום סכנה, ובזה שם ליישב: מש"י ברמיא דלפי מה שנוכחו היתר אם ליישב אולי דמשמע לה כשי"ב דמותר למשע לה דרפק, אין עוונתו דמישום דרפק כשי"ב שמועו, אלא דמישום דרפק במקום סכנה ואין אחרים, כשי"ב משוועט שלא במקום סכנה ישי"ב.

ות"ח ית בזה לכאורה י"ח לזיוא בין ברמיא לרד"י, דעטם ברמיא שחומר לבעל לשמשה בחיילי הוא ואין לה מי שישמשהו, הוא משום שחומר על הספקות כחולקוס בזה על החומות דרפן שכחז להלק בין מלח הוא לחמה היא, ולזיוא אין שום י"ח בזה, משאי"ש הרד"י לא בא להקו על החומות דרפן אלא לפרש דברי החומות דרפן, דמש"י להלק בין מלח הוא לחמה היא אמי אלא לענין דכשחלה הוא לא מחייבין לשבור מי שישמשהו ובחלה היא מחייבין לה לשבור מי שישמשהו, ותחת לשמשהו בעלמו, ואינו מולא לשבור מותר לשמשהו בעלמו, ובזה שם דברי מדויק בלשון שי"ח ברמיא, ונמלא לפי"י דיי"ח לזיוא בין ברמיא לרד"י, דלברמיא אם אין לה מי שישמשהו לא מחייבין לה לשבור מי שישמשהו ותחת לשמשהו בעלמו, ולברד"י מחייבין לה לשבור מי שישמשהו ואינו מותר לשמשהו בעלמו אלא באופן שאי אפשר לו לשבור אחרת שישמשהו, אלא שאין-א: מוכרח דיי"ל דלפשיי שברמיא לא חילק כלל בין מלח הוא לחמה היא, מי"ח בי"ח אפשר לה לשבור מי שישמשהו גם ברמיא עודה בזה לזרז לשבור מי שישמשהו ולא ישמשהו בעלמו, ורקוחי בספר רוח חיים (מיי"ד סימן

סחם א"ח דבריו, ולא כחז בפירות דמותר לשמשהו לפיניו גניבה כגון לקיימו ולהשגיחו ולחומת, ומשום דלאו מיני דמינה ייבכו כדחלה פניו והלפת הכמעט בפניו, ובמש"י החומות דרפן באופן שאני לפרש דברי תשובה ברמיא, ואין לומר דעטם המתבר לפסוק דוקא באופן כדלשון פשיטת החומות דרפן דברי תשובה ברמיא, דדוקא שמועו בלא גניבה ושאר שמועוסי שםס גניבה פ"י דבר אחר מותרת לשמשהו, דל"י לא היה לו להתמזג לשנות בזה פני חלוקות, דזרזי פשוט דגם כשחלה היא מותר לבעל לשמשהו בלא גניבה או גניבה פ"י דבר אחר ובמש"י החומות דרפן, והיה לזרז להתמזג לקווי כדלס ממוחא בין כשחלה הוא דין חלמה היא מותרים כפי לשמש זה היה זה בלא גניבה או גניבה פ"י דבר אחר, ילי"ל דבריו דברמיא שמועו מקור דברי הש"ע בזה סחם הדברים ילי"ל דבריו בפירות אם גם גניבה גניבה מותר או דוקא שמועו בלא גניבה, גם המתבר סחם הדברים ולא לה להכריע בפירות, לפי"ש שמדברי החומות דרפן נראה שדעמו עודה להמיר פשי"י דברי ברמיא לפיניו שמועו על ידי גניבה, משאי"ש בחלה הוא שכחז בחומות דרפן בפירות דלפניו לבעל לשמשהו פ"י גניבה גם המתבר סחם

סחם בזה לקיימו. **הרמ"א** שחלק בזה על המתבר דלס אין לה מי שישמשהו מותר בכל מקורו הוא מדברי רבננה שפרי דורא (לקות מה סימן י"ח) שכחז על דברי תשובה ברמיא-בי"ל דרחה דכ"ח לפי"ה אם הוא חולה ואין לה מי שישמשהו זולמו מותר הו"ה לשמשהו, ומדברי רבננה מדברי רבננה דרד"י מש"י (שם סי"ז) שכחז בזה כרי"ס שחז"ם שחבר"ס לזעז בשוחטין דוח בשכן חולות עוזו חסידות אל שעות.

ב

ובשר"י הרד"י (מ"ח סי"ג, ודפוס לפניו הי"י סימן אלף ט"ז) סי"ל ג"כ בזה ברמיא, שחלה שם באות ואפי"ה שכיו במחלוקת ואין שם אדם למשע ולאחר הוא אם וילך בעל לשמשהו גניבה, ובזהו דברי תשובה ברמיא בי"ל והחומות דרפן שכחז להלק בין מלח הוא לחמה היא, ובזה הוא ז"ל דבריו דוקא בי"ח דלפניו לשבור אשה אחרת שישמשהו בכפי"ה חילק החומות דרפן בין מלח הוא לחמה היא, דבמה הוא לא מחייבין לשבור מי שישמשהו, ובחלה היא מחייבין לה לשבור מי שישמשהו, אצל באופן ששאל שם שםס במחלוקת ואין שם מי שישמשהו ובי יתימם שמתות אין זה דברי נוסף, וש"ד כחז שם דלפניו בחיילי שאין בו סכנה ג"כ מותר בכפי"ה לזיוא אחר שישמשהו והשגח רמוקה היא שיבא עליה מכתה עעמי"ס, חז"ל בין שכ"י תלוי עד שזרז להשגיח ולהקיימה אין אדם ממוחא לה כי אין אדם ממוחא אל המתה, וכן בין שכ"י חולה וית לה מולגה לא תנימו ולא מיישין שחז"ם עלה בחומת, ותו דלפניו כוכבים ממוחין א"ח כגוד בש"י יתחיל הקדושים ובשי"ב מהם וחולה, וכן דלס זה דברי נוסף שאפי"ה שאין סכנה עכשיו אפשרי קרוב הוא שפ"י שאין מי שישגיבה ויקיימה חז"ל לזרז חולי ש"י בזה סכנה, אצל מודיעה שלא

למנו מישו. הדפק דיון שאיב-כרמי ממש גורד רפוחה
 איז מותר לעבל למש לה. הדפק אלא בחולי שיש בו סכנה,
 והגם שדיון יש לומר דבלאי' היתה לריבה לפעמים גורד
 צריחות לאלת ימחה ביטה לעיל כי י' אפטר לאדם להיות
 יושב ובלע צנינו, מימ און זה הכרמי כמו להשכיב
 ולבקושה שכתור הרמיא. שהוא דבר הכרמי ממש, ועוד
 דכרמיא לא התיר אלא אם לריבה הרבה לך ולפעמים
 אחדים שמוכרות גורד צריחות לעיל ענה. גרמוה. אפטר
 גמולא אחר שישה זה.

ובפרש לפי מה שכתב בסרית הרד"ק שם זקן מותר
 לשמש אפילו בחולי שאין בו סכנה משום דמשע
 רמוק שיבא עליה מכה טעמי, מזה כיון שכדי מליה עד
 שרירי אחר. להשכיב ולבקושה און אדם ממלוך לה כי אין
 אדם ממלוך אל הממה, ועוד כיון שיהי מולד ויש לה מולש
 לא תניחו ולא חויטין שמה ילא עליה בלוזם, ועוד דלון זה
 דרבי נוטם שאפילו שאין לה סכנה טעמי אפטר קודם הוא
 שמי שאין מי שישיבנה ויקומה חזק לודי חולי שיש בו
 סכנה וערפי, וכל בני פעמים לא שייכים צדיון דיון, וכן
 לפי תשיב בשו"ת בית שערם שם הכעס צדיון הרמיא
 שחילק. בין מישו הדפק. דלוינו מותר אלא בחולי שיש בו
 סכנה וכן לבקושה ולהשכיב דמותר רשינו בחולי שאין בו
 סכנה, משום דמשעוה. הדפק וכו' דמשעו במלכותו אלא אינו
 מרוד כל כך במלכותו שלא יקלקל ואם כן אפטר שיבא לודי
 חלוה לך אינו מותר. אלא במקום סכנה, אבל לבקושה
 ולהשכיב ולסומכה שגורד במלכותו שלא יקלקל ולא חייב
 לה מותר אפילו שלא במקום סכנה, אפטר לומר דכ"י צדיון
 דיון אינו ענין כל כך במלכותו כמה שמתוך זה, כי סוף
 סוף הוא כוללת כעמיה ואינו צריך אלא להחייב שלא חפול
 ולא שירי כזה לקלקל ולחזק. לה ואפטר שיבא לודי חלוה.

7

הדגם שאינו נוטם בה אלא בכפסן גדוה ואון כזה קירוב
 כשר זוחק. אלא משום דמי שימט צניטה ביון לבקושה
 ולהשכיב חיישין שיתגבר ילוד. עליו ויפייסה ובמשיב
 התרומה כדשן. (שם), ואפילו אם אינו נוטם בה אלא על ידי
 הכפסן שירי עמי משש זה, ונוטה שיי דבר אחר שכתבו
 בסופקום צענין זה היינו שאין נוטם צניטה אלא שנוטם צדיו
 הנוטם לופיה, וכוון התרת מנהל והעמלת מנהל ובמשיב
 כשיח שם, ודמי להטעה מרוד לודי דבזה און לודי מתגבר
 עליו כל כך, ומה שכתב בספר מקור חיים (סימן ק"י"ט סימן
 ס"ח). וחולף. דצדיו צפתיו. השוכה (שם סימן י"ז) לענין
 מישו' הדפק-אלא מוריס מרדור. לכוין כגד זק על הדפק
 ואז מותר-לעפלה דפת למש הדפק על אותו כגדו המפסיק.
 און משם כחיה דמי הכפסן כגד לא תשיב נגישה לענין זה,
 שכרי קלוי שם על דברי כרמיא שכתור למש הדפק. אפילו
 צניטה. ממש, וכתב הוא להחמיר על דברי כרמיא שלא
 למש הדפק צניטה ממש אלא שיי הכפסן כגד זק דכשיח
 אובח

סימן ק"י"ט. אות ז') וחולף. דצדיו צדיו השוכה (שם סימן
 י"ז) שכתב כן מספרה. דמשעוה. דלא יוכל לשכור משרת
 שימשה. לא ישמש בלל. לחוש לסכנת. האוכריס. ולא און
 יוכלת לשכור משוכת. או שהוא צמקס. שאינו מלא. או כיו
 כשעת כדמק ויסמוך על סכנת. המזיקים יורפי, ולכן גרבה
 דכיתא דלפטר. לו לשכור מי שימשה. גדולו צריך להחמיר
 צדיו, ומימ גרבה. פשוט דלא און יוכלת צדיו לשכור משרת
 נס כרד"ק מודה כזה דמותר לעבל למשה, דמלו שאל אם
 כס צמחולא. ואינו מולא מי שימשה, או שאין יוכלת צדיו
 לשכור משרת ואון לו מי שימשה. זולמו דא חוה הוא.

1

והנה לפי מה שכתבתי בסיד דלפילו בחולי שאין בו סכנה
 מותר לעבל למשש אם און לה מי שימשה אם
 הוא צריכה הרבה לך כמשיב הרמיא שם, וראה פשוט דכ"י
 צדיון דיון אפשיי שיהי איהם שוכנת על ערש דוד והיה
 מחמיקה וכוללת מן צדיו וכוה, מימ לענין מה שיהי איהם
 יוכלת לעשות כעמיה והיה לריבה על כרחה לעד מחילה
 דיהי כמו שכתב חולי שאין בו סכנה דמותר לעבל למשה,
 ובפרש דרבי שימשים איהם אלא צניטה על יד דבר אחר
 כיון לקשור לה נעלה או גדוה, ופשוט דמותר לעבל למשה
 כזה דצניטה שמים על ידי נגישה או שבה צניטה על
 ידי דבר אחר כשיע מרוד דמותר להשכיב אם און לו מי
 שימשה. כמבואר דצדיו התרומה כדשן, דמי שכתב לחלק
 בין חלה הוא לחלוה היא חיה אלא לענין שיש צניטה.

אמנם להחייב ולספרה ולחומכה צדיו כשהיה כוללת כיו
 שלא חפול כסוה כמו שיש צניטה צניטה נעמי' דלסבור,
 דלפשיי שכתב הרמיא. שם דלא און לה מי שימשה מותר
 ככל וביינו אפילו צניטה ממש, מימ הרי כזה הרמיא שם
 דוקא אם צריכה הרבה לך. מותר, וראויי בשו"ת בית
 שמים (שם) שכתב שהוא מסופק בלשון הרמיא צפירות לריבה
 הרבה, אם בונה. הרמיא שהוא גורד גדול או כו"ה הרמיא
 אצריכה הרבה פעמים לך. ואי אפטר שיי אחרים והנה בנס
 שהשאל אמר לי דצדיון דיון שכתב הילך כמקל כמה שפוט
 מהיום לעסקיו ואי אפטר לו להניח את השמן ליב יהודי
 ולהשמותם צנינו ולכן הוא צריך להליכה אל שבעי-הקריב
 לציון שהשם שם עד שחזור, והיה ללאורח מקום לומר. שכלל
 כאל שני הפירושים כה"ל צדיו הרמיא, כן כי יש כזה אורד
 גדול כי כשעלה ושיחית יקודי מציח את האדם לפעמים. וזה
 הוא צריכה הרבה פעמים לך. כי זה ממש ככל וכו', אפשיי
 וראה דלון להחיר כזה כי סוף סוף לא מלוי. הו"ה צדיו
 כסופקום אלא. הילך דמחמת מליה צריכה למשה וצנו
 שיהי. מנסה. על שם. זו. אצריכס. לבקושה. ולהשכיב
 ולחומכה כדך. כחוליס. ואי אפטר לה כלא זה, משאי'
 צנינו דלא כשעל לא היה. הילך. מצינו גם הוא לא היה
 צריכה לכתב, ואין שישוה זה מחמת מליה וצורך צריחות. אלא
 סיבה אחרת הוא שגורס לה שהשטרך לך, ככ"י לא מלוי
 הו"ה צדיו. כסופקום, וכמו שכתב בלחמ זקן שם אפילו

אפילו מ"י כפסק מהכ, ומכאן עמ"מ נ"י אין לבידן רחוק
 לבידן מוצרי המקור מ"י שבט"ו משמ"ה ש"ס שבידן
 למש"ה דפסק מ"י כפסק מהכ, דבט"ו ג"כ אינו אלא לשב"ה
 משא"כ בט"ו שלפנינו. מסתמך בידן זמן כ"ד ודאי יש למש"ה
 להבדל דבר, ועד כה"ש ש"ס לוקח ב"ן כ"ד. וזכ"ן מניח י"ד
 מחמת"ה לידיו. שמש"ה פ"יו, משום דבדבר שהוא משום ג"ד
 וס"ג יש להחמיר בלשמו. מ"ה פ"י מבלש"ה אחר"ה, ולבסוף
 מסתמך ש"ס דלא מלא היתר צ"ה לבח"י. גנישה ממש אפילו מ"י
 כפסק מהכ, ואפ"י דבכחות בריב"ה ודאי לא ית"ה להבדל דבר
 מ"י יש למש"ה משא"כ פשיט"ה לבידן ויתג"ה צ"ו ה"ל כ"ע.
 וי"ש"ה שבלוק"ה צ"ה.

ראצ"ג דמה שכתב ש"ס לוקח ב"ן אם אינו אלא לפי שעה
 וצ"ן שהוא מסתמך בידן זמן כ"ד יש לדחות ללאור"ה,
 שהרי בחופשות ש"ס בצי"ו מיוש"למי דפ"ך וא"ן כ"ד
 כ"ק"ו, ומ"י מניח מהכ, ומ"ך וא"י מוצ"ן, ומ"י מניח כ"ן
 ז"ן, ואפ"י מית"ה כ"ן י"ד ש"ן י"ד כ"ע מניח לשב"ה מ"י.
 א"כ מוכח ללאור"ה דבמחל"ה בלש"ן שכתבו מניח מהכ
 מניח לא מניח על דעת"ה לוקח ב"ן לשב"ה או לזמן כ"ד, וא"י
 לאו משום מניח כ"ו אמרי"ן דאפ"ל לזמן כ"ד מהכ"ה כפסק
 מהכ, וע"ד דאפ"ל ל"י דבי"ו משמע כ"כ"ה דדוקא בידיו
 שמש"ה פ"יו שבי"ה ל"י ל"ן בריב"ה להחליט פרנס"ה אצ"ו
 צ"ו וה"ה אפ"ר שמחז"ן בידו כמה וכמה שעות דוקא
 בכ"י"ה מניח"ן להבדל דבר, משא"כ בידיו ד"ן שעות דוקא
 ל"ן שעה זמן כ"ד אלא זמן ק"ך להב"ך אית"ה אל שמו בקר"ה
 לו לא מייש"ן כ"ה להבדל דבר, מ"י כ"י כ"ה ש"ס מ"ד עמ"ס
 לאסור משום דבלש"ה מ"ה מייש"ן וית"ה מבלש"ה אחר"ה, וגם
 כמה שמילק ב"ן אם אינו אלא לפי שעה וצ"ן שהוא לזמן כ"ד
 דור"ה לא ית"ן. דר"י לשיעור"ה כמה הוא הוא כ"ד לזמן ז"ה,
 אלא שבנידיו שמש"ה פ"יו כ"י כ"ה שמש"ה על כמה וכמה שעות
 שמש"ה עמ"ס בריב"ה ול"ן ח"ס בלש"ה כמה וכמה שעות, אלא
 דור"ה אם בל"ו לוקח ב"ן י"ד דדוקא במוט"ה או במוט"ה
 דפסק שבי"ה שעה מושעת ממש מותר, משא"כ כל ש"ס כ"ד
 מ"ך זמן ק"ה יש למש"ה כ"ד להבדל דבר.

שוב ראיתי שגם רבינו הגאון הראשון שליט"ה בפרשו
 מנחת יצחק (מ"ה סימן כ"ו) כתב כן להלכה, וביד"ה
 ש"ס אסור בגנישה גם גנישה מ"י כפסק בג"ד אסור.
דורצ"א מדיניו לוי"ה בס"ד דבכ"י שינושים ש"ס בגנישה
 מ"י דבר אחר כגון לקט"ו בגדים והנחת מנע"ל
 והכרת מנע"ל (דבי"ו בלש"ן שאינו אחר"ה אלא בגדים
 ונעיל"ה, אלא לגנוש בגושה אסור"ה אפ"ל מ"י כפסק בגדים
 ונעיל"ה), ש"ס דברים הכפוי"ה ו"ו אפ"ר לה מלפניו ז"ה
 מותר לנע"ל לנע"ל כ"ה צ"ח עומת"ה, אלא לגנוש כ"ה כ"י
 להחזיק ולחומ"ה כשמש"ה ה"ל"ה אסור, ואפ"ל אם אינו מוגע
 כ"ה אלא מ"י כפסק בגדים צ"ה א"ן לבח"י וצ"ו שמש"ה
 למע"ה צ"ה.

יעו"ר ה' יתברך שלא נכשל בדבר הלכה וזכה לאסורי
 שמתחת א"י"ה דולקת"ה אכ"י.
 מא"י בראו"ה דפ"ר
 ס"י מ"י

א"כ"ה כ"ה מ"ה מלחמה, אלא ה"ל דאסור בגנישה כ"י
 בגנישה על י"ד כפסק בגדים מ"י אסור.
 וכן כתב בשו"ת בית שמש (ש"ס). דלוי"ה מותר בגניש מ"י
 דבר אחר אלא בשלוחו כ"ד"ה אחר בידו. ועל י"ד מוגע
 כ"י, אלא כשהדבר אחר כ"ן ע"ה או על י"ד ז"ה מק"י ה"ל"ה
 ולא מנע מ"י דבר אחר ומנע בגנישה לא מניח דמ"י, ובכ"ה
 ש"ס ד"ה ב"ר"ה, ובכ"ה ר"ה ל"ה מדברי בחופשות (בדמ"ה ד"ך
 כ"י פ"י"ה ד"ה כ"ה"ה, וס"כ"ה ד"ך ל"ן פ"י"ה ד"ה דבי"ה)
 שכתבו דלא מק"י לקי"ה על י"ד דבר אחר אלא בשלוחו
 כ"ד"ה אחר בידו ועל י"ד ז"ה מנע"ל כ"ד"ה, אלא אם כ"ך
 י"ד בל"ה דבר או כ"ך דבר על דבר הנוטל ואחר"ה שמי"ס
 בידו ז"ה לא מק"י לקי"ה מ"י דבר אחר אלא ה"ל"ה, ז"ה
 מ"ל"ה דמ"ה כ"י"ן (בפני"ה ז"ה ד"ך פ"י"ה) שכתב דבדבר לא לא
 ש"ך מנע נמ"י על י"ד דבר אחר כ"ן שאינו יכול לנע"ל על

י"ד דבר אחר יו"ש.
שוב התבוננתי דמלש"ן התרומה כ"ן"ה. גופ"ה מוכח דאפ"ל
 אם מוגע כ"ה ב"כפסק בגדים מ"י גנישה לזמן ז"ה,
 מ"ה"ה שינוש ז"ה ולבקי"ה ולבש"ה ולסומ"ה. בל"ה"ה
 גנישה, ומ"ה דמ"ה"ה כ"ל"ה א"ן ר"ה לביד"ה דאפ"ר ד"ל
 שינוש כ"ה גנישה כ"ן להשי"ף לו דבר מ"ה ל"ו וכן שא"ר
 שינושים ש"ס בגנישה על י"ד דבר אחר יו"ש, וא"ס אחר
 דלבקי"ה ולבש"ה ולסומ"ה על י"ד כפסק בגדים מ"י גנישה
 על י"ד דבר אחר לא כ"ה ל"ה למנע. שא"ר שינושים ש"ס
 בגנישה על י"ד דבר, אחר, אלא אפ"ל א"ו שינוש עמ"ס
 דכ"י"ה לבקי"ה ולבש"ה ולסומ"ה גם כן מותר אלא שמש"ה
 צ"ו על י"ד דבר אחר דכ"י"ה על י"ד כפסק בגדים, אלא על
 כ"ך מוכח מלש"ן דגנישה על י"ד כפסק בגדים מ"י ג"כ
 גנישה לזמן ז"ה.

וכן מוכח מלש"ן שא"י"ה שכתב אסור לנע"ל לגנוש כ"ה כ"י
 לבקי"ה ולבש"ה ולסומ"ה, ו"ה"ה ש"ל"ה המת"ה שינוש
 ז"ה ולבקי"ה ולבש"ה ולסומ"ה מ"ל ו"ל, כ"ה ל"ה למנע
 שמת"ה למש"ה אפ"ל שינושים א"ו אלא שכת"ה שלא יגע
 כ"ה אלא על י"ד כפסק, אלא על כ"ך"ה מוכח מה דאפ"ל
 אם מוגע כ"ה על י"ד כפסק מ"י ז"ה י"ד גנישה.

ובע"ז ידיו ד"ן כ"ר מש"ה פ"י כ"ה (מ"י סימן
 ק"י"ע) ומוצ"ה דבר"י דר"י מוצ"ה (ש"ס סק"י) בל"ה
 שמש"ה סומ"ה מ"י מול"י ד"ל זכ"ש"ה סכ"ה כ"ה לו.
 ל"ך בשוק"ס ורחו"ה להחליט פרנס"ה אצ"ו מנחת
 שא"ר ר"ה צ"ו וכל ל"פ"ל בל"ה כפחות"ה או שא"ר
 מוק"ס דכ"י"ה צ"ו ר"ה כ"ה"ה, א"ס מותר ללש"ו כשבי"ה מ"ה
 לבחוק צ"ו ל"ול"ו. צ"ו ר"ה כ"ה"ה, ו"כ"ה כ"ה"ה ב"ה
 ר"ה מדברי בחופשות (ס"כ"ה ד"ך מ"י פ"י"ה ד"ה ובכ"ה) דמ"י
 כפסק מ"ה כ"ה מותר לכ"ן לניח י"ד חת"ה ד"ה בלש"ה אלא
 מייש"ן ל"ו כ"ר, והוא ז"ל דמה דבר"י כ"ר. כשמש"ה וכת"ה
 דמדברי בחופשות ש"ס א"ן ר"ה לבח"י, דבט"ו שא"ר דמ"י
 אלא לפי שעה מש"ה כ"ה כ"ה לבח"י ו"ו חת"ה ד"ה לבש"ה
 או לאו משום ה"ל"ה, אלא בידיו שמש"ה פ"יו. שמש"ה עמ"ס
 בשוק"ס וברחו"ה כמה שש"ה ז"ה"ה יש מש"ה ז"ה כ"ר ובכ"ה

על בעלה ופרש"י "כדי שלא תתגנה -
 התירו לה קצת קישוטים הנאים", וע"ז
 הביאו בגמ' את דברי ר"ע דחשו רבנן להכי
 שלא תתגנה, ומשמע שגם לר"ע השיעור
 הוא בכדי שלא תתגנה ולא שהותרה
 הצנעה]. ולדבריהם בשיעור התקשטות
 שבלעדיו יש חשש גנאי אין מקום להחמיר.
 אולי גם הגר"א יודה לאחרונים הנ"ל
 דכוונת השו"ע באומרו "בקושי
 התירו" היא לאפוקי התקשטות יותר מכפי
 הנוצח שלא תתגנה, ועל השיעור היתר הזה
 הביא את דברי האדר"ג "כל המתקשטת
 צממה בימי נדתה אין רוח חכמים נוחה
 הימנה", אבל כשמתקשטת בכדי למנוע
 גנאי הוא היתר גמור וכפשט השני של
 המשנ"ל. [אמנם קצת דחוק לפרש ד"כל
 המנוולת עצמה בימי נדתה" היינו
 במתקשטת קצת, וצ"ע].

לדינא

ג. לדינא נראה מרהיטת האחרונים
 שהתקשטות בשיעור שלא תתגנה היא
 היתר לכתחילה, ויתכן שגם הגר"א מודה
 לזה וכנ"ל. וגם אם הוא מחלוקת הפוסקים

סימן נב

הרחקות באשה חולה

לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה
 (וי"א דאם אין לה מי שישמנה מותר
 בכל, וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכן).
 אשה שהיא חולה בזמן נדתה יש לעיין
 באיזה אופן אפשר להקל בדיני
 הרחקות והאם צריך לשכור מטפלת. ונבאר

ק"פ ס"א - ס"ב

"[ט"ז] אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו
 זולתה מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר
 שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו
 והצעת המטה בפניו. [ט"ז] אשה חולה
 והיא נדה אסור לבעלה ליגע בה כדי

ואף דיתכן שהיה זה בימי טהרתה מ"מ
 חזינן דיש תועלת בהתקשטות האשה למנוע
 מבעלה הרהורים בנשים אחרות. אמנם אין
 להקשות מכל זה על הגר"א, דיתכן דס"ל
 כפשט הראשון של המשנ"ל שעינין
 ההתקשטות חמור כ"כ שלא התירוהו אלא
 כדי למנוע גירושין אבל לולא זה לא היו
 מתירים אף במקום שתתגנה בעיניו ואף
 בכדי להצילו מחשש הרהורים, ולכן הנמנעת
 מלהתקשט רוח חכמים נוחה הימנה.

אמנם לעצם הוכחת הגר"א מהאדר"ג,
 לכאורה הדרשה של "כל ימים
 שבנדתה תהא בנידוי" שהובאה באדר"ג
 היא אליבא דזקנים הראשונים שדרשו נדה
 מלשון נדוי וכמש"כ בבנין יהושע על
 האדר"ג שם, וא"כ גם ההמשך "מכאן אמרו
 חכמים כל המנוולת עצמה וכו'" היא מדברי
 הזקנים הראשונים, דאילו לר"ע אין הפסוק
 מלמד על הרחקה. ומה שהוכיח הגר"א
 מלשון "אין רוח חכמים נוחה הימנה" דקאי
 אליבא דר"ע דס"ל דאין איסור בדבר, יש
 חולקים ע"ז כדוגמת שו"ת הראנ"ח (ח"א
 סי' ס" קי"ח) שכתב שפירוש מטבע לשון
 זה הוא שיש בזה איסור ולכן אין רוח
 חכמים נוחה הימנה. ואת לשון הטורש"ע
 "בקושי התירו לה להתקשט בימי נדתה
 אלא כדי שלא תתגנה על בעלה" פירש
 הצמח צדק (פסקי דינים ס"ט) דעל כן נכון
 למעט בכל מה דאפשר. וכע"ז כתב בס'
 שערי טוהר (שט"ו סקי"א) דהיתר הוא
 רק בכדי שלא תתגנה ולכן כל מה שאפשר
 למעט בלי להתגנות על בעלה עליה למעט,
 ואם יודעת שלא תתגנה בלא"ה לא תתקשט
 כלל. [וכדבריהם משמע קצת בריש"י (שבת
 ס"ד ע"ב) לגבי מה שהתירו לאשה לצאת
 לחצר בכבול ובפאה נכרית כדי שלא תתגנה

את הטעם של חשש גירושין. וכתירוץ זה
 כתב גם התוה"ש (סקי"א), ובסוף דבריו
 הזכיר גם את התירוץ הראשון הנ"ל].

האם רצוי יותר שלא להתקשט בימי נדתה

ב. והנה על לשון השו"ע "בקושי התירו
 לה להתקשט" ציין הגר"א (סקי"ג)
 לאבות דרבי נתן (פ"ב ה"א), ו"ל האדר"ג
 שם "יכול תרחוק בפניה ותכחול עיניה ת"ל
 והדוה בנדתה כל ימים שבנדתה תהא בנידוי.
 מכאן אמרו חכמים כל המנוולת עצמה בימי
 נדתה רוח חכמים נוחה הימנה, וכל
 המתקשטת עצמה בימי נדתה אין רוח
 חכמים נוחה הימנה", וכתב הגר"א "ומשמע
 דאף לר"ע מדקאמר אין רוח כו" עכ"ל.
 ולדבריו התקשטות בימי נדתה הוא היתר
 אם היא רוצה אבל אכתי אין רוח חכמים
 נוחה הימנה, וא"כ מש"כ השו"ע "בקושי
 התירו לה להתקשט בימי נדתה" פירושו
 דהוי היתר דחוק ועדיף להמנע מכך.

והנה בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' ק"ג)
 הביא כמה ראיות שחששו חכמים
 שלא תתגנה אשה על בעלה, כגון הא דאיתא
 בגמ' בקידושין (מ"א ע"א) אסור לקדש
 אשה עד שיראנה שמה תתגנה עליה,
 ובכתובות (ס"ה ע"ב) שתלבש בגדים אחרים
 בימי נדתה כדי שלא תתגנה על בעלה בימי
 טהרתה; ובשבט (ק"מ ע"ב) מה שצורה רב
 חסדא לבנותיו שלא יתגנו על בעליהן. וכתב
 דכיון שחז"ל הקפידו ע"ז י"ל שאסור לאשה
 להמנע מלהתקשט בימי נדתה שלא תתגנה
 על בעלה, עכ"ד. ויש להוסיף טעם נוסף
 לחייב התקשטות עפ"י הגמ' בתענית (כ"ג
 ע"ב) באבא חלקיה שיצאה אשתו מקושטת
 לקראתו כדי שלא יתן עיניו באשה אחרת,

תחילה שיטות הפוסקים בזה ואח"כ העולה לדינא.

ביאור ד' תה"ד

א. כתב בשו"ת הרא"ש (כלל כ"ט אות ג') "מי שהוא חולה ואשתו נדה ואין לו מי שישמשנו זולתה מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה לפניו, דמאחר שאין לו זולתה א"א שלא תשמשנו" עכ"ל. ובשו"ת תה"ד (סי' רנ"ב) כתב "שאלה - אשה שהיא חולה ורוצה בעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה שרי או אסור. תשובה - יראה דאסור ליגע בה אפילו באצבע קטנה, ואע"ג דכתב ביו"ד ראשוני כתב בחשוכה דאם הוא חולה ואין מי שישמשנו זולתה מותרת לשמשו וכו' מהכא היה משמע דשרי דסתמא קאמר דמותרת לשמשו, אמנם נוכל לומר דר"ל שימוש בלא נגיעה כגון להושיט לו דבר מידה לידו וכן שאר שימושין שהן בנגיעה ע"י דבר אחר, ואפילו את"ל דר"ל כגון להקימו ולהשכיבו ולסומכו ומשום דלאו מילי דחיבה נינהו כהרחצת פניו והצעת המטות בפניו אלא מילי דעבדות נינהו מ"מ אין ללמוד היתר משם לנר"ד דר"ל דוקא כשהוא חולה היא בריאה שרי כיון דחולה הוא ליכא למיחש להרגל עבירה דאין יצרו מתגבר עליו מפני שתש כוחו ואין האיש מתקשה אלא לרצונו ואין דרך להתאוות בחוליו, ולהרגל דידה לא חיישינן דאין אשה תובעת בפה ואף אם היתה תובעת אין בו כח להתאוות ולהתקשות, אבל כשהיא חולה והוא בריא איכא למיחש להרגל עבירה שמא יצרו מתגבר עליו ויפייסנה וכו' עכ"ל. הנה בתחילת דבריו צידד דגם כשהוא חולה הותרת רק הושטה

ולא נגיעה, אבל מהמשך דבריו נראה דנקט דכשהוא חולה הותרה גם נגיעה משא"כ כשהיא חולה דבזה יש חשש שיפייסנה, ולא נתבאר להדיא במסקנת התה"ד האם החמיר כשהיא חולה גם בהושטה. אמנם ממה שהעמיד את השאלה בנגיעה בכדי להקימה ולהשכיבה ולסומכה נראה דרק זה אסור ולא הושטה, וצ"ל דכשאינו נוגע בה להדיא לא חיישינן להרגל דבר כיון שהיא תשושת כח ואינה מתאוה לו. והנה הב"י כתב דמה שהתיר בחשובת הרא"ש לשמשו כשהוא חולה היינו בהושטה ושכן ביאר בתה"ד, ואח"כ העתיק הב"י את כל דברי תה"ד. ונראה מהב"י דנקט לעיקר כפי תחילת דברי תה"ד ואגב גרדא העתיק את המשך דבריו. אמנם בשו"ע (סט"ו - סט"ז) פסק לדינא כהמשך דברי תה"ד שיש חילוק בין כשהוא חולה לבין כשהיא חולה, דכשהוא חולה מותרת לשמשו אך כשהיא חולה אסור ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה, וע"כ דבהוא חולה גם זה שרי דאל"כ לא היה לו לאסור זאת דווקא כהיא חולה. וכ"כ האחרונים בביאור השו"ע, עיין מקור חיים (סקנ"ט), צמח צדק (פסקי דינים סט"ו), פרדס רמונים (שפתי חכם סק"ח) ולחור"ש (לחם סק"ח) שכתבו דכשהוא חולה מותר לה להקימו ולהשכיבו וכמסקנת תה"ד [ודווקא בליכא אחר כמבואר בתשובת הרא"ש הנ"ל]. עוד יש לדייק מלשון השו"ע שכשהיא חולה אסור רק ליגע בה כגון להקימה ולהשכיבה אבל הושטה שרי גם בהיא חולה.

ביאור ד' החולקים על תה"ד

ב. הרמ"א ברכ"מ (סק"ו) הביא את דברי הגש"ד ושלטה"ג שחולקים על תה"ד

החורים גם כשהיא חולה. ח"ל הגהות שער דורא (דף פ"א ע"ב) "כתב הרא"ש בחשובותיו שאם היה חולה ואשתו חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה מותרת לשמשו וכו' ונראה אפילו אם היא חולה ח"ל לה מי שישמנה זולתו". וכשלטי החובות על המרדכי (שבת דף ס"ט ע"ב ח"ל) כתב "אותם שנהרסו מליגע בשותיהם נידות כשהם חולות שזהו חסידות של שטות".

בטעם הדבר נראה לבאר עפ"ד שו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' ב') שכתב "כיון שהגיע חוליה עד שצריך אחר להשכיבה להקימה אין אדם מתאוה לה כי אין אדם מתאוה אל המתה, והו כיון שהיא חולה יש לה חולשה לא תניחנה, ולא חיישינן שמא יבוא עליה באונס". עוד נראה לבאר בטעם הדבר עפ"ד הרדב"ז (שם) שכתב "יש להחיר את כל האיטורים דרבנן במקום חולי שאין בו סכנה ודלא כתשובות הרשב"א המיוחסות (סי' קכ"ז) שכתב דרק שבות דאמירה לנכרי שרינן, וכע"ז כתב התשב"ץ (ח"ג סי' נ"ח אות ח') להתיר הרחקות במקום חולי כשאר איטורין דרבנן דשרי להתרפאות בהם שלא במקום סכנה כדאיחא בפסחים (כ"ה ע"ב). אלא שלטעם זה יהא מותר רק בדברים שהם לצורך ההתרפאות משא"כ לפי הסברא הראשונה דלא גזרו הרחקות כשאין חשש שיבואו לידי מכשול. נוע"ע בדברינו להלן סימן נ"ג אות ב' עוד בענין זה".

ד' הרדב"ז בזה

ג. והנה בשו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' ב') כתב דלכאורה היינו צריכים לאסור לטפל

באשתו נדה חולה וכדברי תה"ד הנ"ל שכתב דרק בהוא חולה התיר הרא"ש משא"כ בהיא חולה, אך מ"מ יש להחיר כיון שאין דברי תה"ד אמורים אלא בזמן ששייך לשכור אשה שתשמשנה, דבזה יש להחמיר בהיא חולה ולא בהוא חולה, אבל אם א"א לשכור כגון שנמצאים במחבוא מותר לו להקימה ולהשכיבה וכדומה דאל"כ עלולה להגיע לידי פק"ג, וגם אין כ"כ חשש מכשול כיון שאין אדם מתאוה אל המתה וגם היא כיון שהיא חולה וחולשה לא תניחנה, וגם יש מחירים איטורי דרבנן כמקום חולי, עכת"ד. והגם שלחלק מטעמי הרדב"ז יש מקום להחיר לבעל לטפל באשתו גם כשמוצא לשכור מטפלת, מ"מ לא רצה להקל נגד תה"ד וסמך ע"ז רק במקום שלא שייך לשכור שבוה לדבריו גם תה"ד יודה. אמנם הגש"ד ושלטה"ג שחלקו על תה"ד וטוברים שאין חילוק בין הוא חולה לבין היא חולה, לדידהו בודאי הו"ן כן גם אם מוצא לשכור, דכמו שבהוא חולה לא עלה על הדעת שצריכים לשכור מטפל כך גם לדידהו כשהיא חולה.

לדינא

ד. השו"ע פסק כדברי תה"ד דיש חילוק בין הוא חולה לבין היא חולה. והרמ"א הגיה ע"ז דר"א דאם אין לה מי שישמשנה מותר בכל (הגש"ד ושלטה"ג) וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך. הרי שבמקום צורך גדול הקל הרמ"א לסמוך על הסבורים שכשהיא חולה דינה כדיוק כמו כשהוא חולה. ולפמשי"ב לעיל (אות ג') בכה"ג א"צ לשכור מטפלת היות שכל ענין שכירה מטפלת כתבו הרדב"ז אליבא דתה"ד אבל לחולקים על תה"ד אין מקום לחייב לשכור

מטפלת. ומשיכ הרמ"א "אם אין לה מי שישמשנה" כוונתו דומיא דהוא חולה שכתוב בתה"ד "ואין לו מי שישמשנו" דהיינו שלא נמצא שם אדם אחר, אבל אין מדובר על שכירות בכסף. ועל כן לא הבנתי משיכ בקובץ חשבות לגרי"ש אלישיב שליט"א (ח"א סי' פ"ז) ובסי' שיעורי שבה"ל (קצ"ה סט"ז, עמ' ער"ב) ובסי' בדי השלחן (ס"ק קפ"ח) ובעוד ספרי ומנינו דגם לרמ"א מחוייבין לשכור מטפלת בדאפשר וכדברי הרדב"ז הנ"ל, דלפמשיכ הרמ"א הקל במקום צורך גדול כדי החולקים על תה"ד ולדירהו א"צ לשכור. וכ"כ בסי' פתחי מגדים (ביאורים סי' ה' אות ד') דלד' הרמ"א א"צ לשכור מטפלת. אמנם כל מה שהקל הרמ"א הוא רק בשעה"ד אבל אם יכול בנקל לשכור ודאי ראוי לעשות כן גם אליבא דהרמ"א.

ולבני ספרד, הנה השו"ע פסק כתה"ד שאסר ליגע בה כשהיא חולה [ורק

הושטה וכיו"ב שאינם ע"י נגיעה שרי כמשיכ לעיל באותו א"ן. וא"כ כשזקוקה לטיפול הכרוך בנגיעה בודאי מחויב לשכור מטפלת עבורה. אמנם כשאין הדבר אפשרי לשכור לכאורה יש מקום להקל לסמוך על הרדב"ז הנ"ל שכתב דגם לתה"ד יש להתיר כשלא שייך לשכור. והו"ד הרדב"ז בשי"ר כנה"ג (קצ"ה הגב"י אות י"ז) ובש"ת רב פעלים (ח"ג יו"ד סי' י"ב), וזאת בצירוף ד' הגש"ד ושלטה"ג שחולקים על תה"ד. ובסי' רוח חיים (למהר"ח פלאגי, יו"ד קצ"ה אות ד') כתב דאם יוכל לשכור משרתת יש להחמיר ולשכור. לחוש לסברת האוסרים, ואם אין יכולת לשכור הוי כשעה"ד ויסמוך על השע"ד ושלטה"ג שמתירים. ולכאורה יותר היה לו להביא את דברי הרדב"ז שהתיר כשא"א לשכור אפילו לד' תה"ד דלזה אין סתירה מפורשת מדברי השו"ע ויתכן שהשו"ע עצמו יודה בזה לדינא.

סימן נג

הרחקות במשותק ובסומא

קצ"ה סט"ז - סט"ז:
 [ט"ז] אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה מותרת לשמשו רק שתוהר ביותר שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו. [ט"ז] אשה חולה והיא נדה אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון לתקומה ולהשכיבה ולטומכה (וי"א דאם אין לה מי שישמשנה מותר בכל, וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכן).
 יש לעיין מה הדין באדם משותק בידי או ברגליו ר"ל שמוגבל מאד בחיי

היום יום זקוק לעזרה תמידית אמנם הוא חי חיי אישות כרגיל, האם יש בו את הקולות שנאמרו בחולה או לא. עוד יל"ע מה הדין בסומא שמלבד מה שאינו רואה הוא בריא לחלוטין אבל זקוק לסיוע בהליכה וכדומה. ויש להקדים דכל דברינו בזה הם רק כפי הנראה לכאורה, אבל לענין מעשה שלא יבוא יש להחייב הרבה בדבר, דמחוד גיסא הוא שעה"ד גדול שאין כדוגמתו וגם מבחינה נפשית יכולות להיות לזה השלכות ומאידך גיסא קולא בזה אינה קולא חד

עמית אלא הקלה תמידית בדיני הרחקות, וזו"ל לכן לא כל המקרים שווים ולפי הדין הנסיבות עשוי גם הדין להשתנות, ולכן כל דברינו בזה הם כשורש השאלה ולא למעשה.

אם משותק דמי להיא חולה שמוותרת לשמשו לפי החולקים על תה"ד

בשו"ת תה"ד (סי' רנ"ב) כתב לחלק בין אם הוא חולה דהתיר הרא"ש שתשמשנו לכין אם היא חולה, וביאר בה"ל דוקא כשהוא חולה והיא בריאה שרי דחולה הוא ליכא למיחש להרגל עבירה יצרו מתגבר עליו מפני שחש כוחו אין האיש מתקשה אלא לרצונו ואין דרך התאווה בחוליו, ולהרגל דידה לא חיישין א"י אשה תובעת בפה ואף אם היתה תובעת אין בו כח להתאוות ולהתקשות, וכל כשהיא חולה והוא בריא איכא למיחש להרגל עבירה שמא יצרו מתגבר עליו דפייסנה וכו"ו עכ"ל. הרי דהקולא בהוא חולה היינו רק כשאין בו כח להתאוות להתקשות. וכ"כ הפרדס רמונים (שפתי חכם סק"ט) דתה"ד מיירי בחולי כל הגוף באופן שאין בידו להתקשות אבל כשאין לו גופו חולה וכגון חולי מעיים יש בידו להתקשות ובוה לא התיר תה"ד. ולפ"ז בנד"ד שחי חיי אישות ורגילים אין לה היתר לשמשו לד' תה"ד.

אמנם בקובץ חשבות לגרי"ש אלישיב שליט"א (ח"א סי' פ"ז) כתב דנהי לד' תה"ד אין להתיר בנד"ד מ"מ לד' שלטה"ג והגש"ד שחלקו על תה"ד והתירו גם כשהיא חולה ואין לה מי שישמשנה זולתה ה"ה גם בנד"ד אם אין מי שישמשנו רשאית אשתו לשמשו. וכ"כ בסי' לכושי עז

(עמ' תכ"ד) וביאר דלחולקים על תה"ד הגם ששייך שיצרו יתגבר ויפייסנה מ"מ במקום דא"א לא גזרו חז"ל הרחקות וא"כ ה"ה בנד"ד דהוי מקום שא"א. וְכ"כ בשו"ת קנין תורה (ח"א סי' ע"ט) דבמקום צער וחולי לא גזרו רבנן. אמנם לעיל (סימן נ"ב אות ב') כתבנו לבאר את ע"אטת הגש"ד ושלטה"ג עפ"ד שו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' ב') שכתב "כיון שהגיע חוליה עד שצריך אחר להשכיבה ולהקימה אין אדם מתאזהר לה כי אין אדם מתאזהר אל המתה, ותו כיון שהיא חולה ויש לה חולשה לא תניחנו, ולא חיישין שמא יבוא עליה באונס". כע"ז כתב בשו"ת זרע אמת (ח"ג סי' קט"ז, דף קמ"ה ע"ד) דהחולקים על תה"ד ס"ל דאסרו הרחקות רק כששניהם בריאים דבוה חיישין דבכל דהו יכער בהם יצרא דעבירה משא"כ כשאחד מהם חולה. ולפ"ז כל מחלוקתם עם תה"ד היא האם יש מקום לחשוש שיפייסנה למרות חוליה וחולשתה אבל במקום ששניהם יצרו בחוקפו אין ראייה להקל מהפוסקים הנ"ל.

האם יש להתיר מדין התרפאות באיסורי דרבנן

ב. יש מקום לדון ע"פ מה שביארנו שם את שיטת הגש"ד ושלטה"ג ע"פ הסברא השניה שכתבו הרדב"ז (הג"ל) והתשב"ץ (ח"ג סי' נ"ח אות ח') דיש להתיר את כל איסורי דרבנן במקום חולי שאין בו סכנה, וכ"כ הרמ"א (יו"ד קנ"ה סי"ב) בשם י"א דכל איסורי הנאה מדרבנן מותר להתרפאות בהן אפילו חולה שאין בו סכנה וכו'. ואף דתה"ד לא התיר זאת כשהיא חולה, שמא ס"ל דרק שבות דאמירה לנכרי שרינן במקום חולי, אבל לפי המתירים לכאורה יש להתיר